

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KGP.411.001.01.2022

Pan
Jacek Sasin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Aktywów Państwowych

Ministerstwo Aktywów Państwowych
ul. Krucza 36/Wspólna 6
00-522 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr 68/2023 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli
z dnia 30 sierpnia 2023 r.

D/22/508 – Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950
Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Aktywów Państwowych ¹ , ul. Krucza 36/Wspólna 6, 00-522 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: Jacek Sasin, Minister Aktywów Państwowych od 15 listopada 2019 r. Krzysztof Tchórzewski, Minister Energii od 1 grudnia 2015 r. do 14 listopada 2019 r. Janusz Piechociński Minister Gospodarki od 6 grudnia 2012 r. do 16 listopada 2015 r. Prezes Rady Ministrów Donald Tusk (jako pełniący obowiązki) od 27 listopada do 6 grudnia 2012 r. Waldemar Pawlak od 16 listopada 2007 r. do 27 listopada 2012 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wypracowanie decyzji o likwidacji Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński” ² . 2. Podejmowanie decyzji w procesie likwidacji KWK „Krupiński” i uzasadnienie jego zawieszenia w tym zapewnienie źródeł finansowania dodatkowych kosztów spowodowanych wstrzymaniem procesu likwidacji.
Okres objęty kontrolą	2010-2022 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Tadeusz Błachnio doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KGP/100/2022 z dnia 23 listopada 2022 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1)</p>

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba kontroli negatywnie ocenia decyzje Ministra Energii i Ministra Aktywów Państwowych związane z likwidacją KWK "Krupiński".

Zgoda Skarbu Państwa, będącego większościovym akcjonariuszem Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA⁵, na likwidację KWK "Krupiński" udzielona 1 grudnia 2016 r. Uchwałą Nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia⁶ JSW była podyktowana w znacznej mierze interesem finansowym JSW.

Planowane pierwotnie koszty likwidacji w wysokości 382 mln zł, obciążające budżet państwa, wzrosną⁷ do 542 mln zł między innymi ze względu na to, że w trakcie likwidacji w MAP podjęto woluntarystyczne decyzje o wstrzymaniu i częściowym

¹ Utworzone z dniem 15 listopada 2019 r. na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia Ministerstwa Energii (Dz. U. poz. 2290). Dalej: Ministerstwo lub MAP, przy czym termin Ministerstwo odnosi się również do Ministerstwa Energii (także ME), funkcjonującego w okresie od 27 listopada 2015 r. do 14 listopada 2019 r. (utworzonego na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Energii - Dz. U. poz. 2075), obsługującego sprawy działów energia i gospodarka złożami kopalni, dalej MAP.

² Dalej: KWK "Krupiński".

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formuluje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: JSW.

⁶ Dalej: NWZ.

⁷ Początkowo planowano 382 mln zł, a łączne koszty NIK oszacowała przyjmując koszty likwidacji poniesione do końca 2022 r. – 422 mln zł, planowane koszty likwidacji w 2023 r. – 33 mln zł, i koszty rekultywacji według programu likwidacji – 86 mln zł.

wstrzymaniu działań likwidacyjnych skutkujące nieuzasadnionym wzrostem kosztów o ok. 28 mln zł.

UZASADNIENIE

Decyzje Ministra Gospodarki, Ministra Energii, Ministra Aktywów Państwowych akceptujące decyzje JSW wobec KWK "Krupiński" były niekonsekwentne. Do 2015 r. nie była rozpatrywana kwestia likwidacji kopalni. Minister Gospodarki reprezentujący Skarb Państwa udzielił na rzecz JSW w 2010 r. dotację na dofinansowanie inwestycji w tej kopalni mającej zapewnić jej funkcjonowanie do 2030 r. i utrzymanie na rynku co najmniej do 2018 r., czego ostatecznie nie wyegzekwował. W 2013 r. JSW uzyskała koncesję wydobywczą do 2030 r. obejmującą większy niż poprzednio obszar wydobywczy i na większą głębokość udokumentowanego złoża.

Akceptowana przez Ministra Gospodarki emisja obligacji na sfinansowanie dokonanego w 2014 r. przez JSW⁸ zakupu kopalni Szczygłowice-Knurów przyczyniła się do pogorszenia sytuacji finansowej GK JSW i w konsekwencji doprowadziła do zawarcia w sierpniu 2016 r. porozumienia z obligatariuszami przewidującego przeprowadzenie restrukturyzacji GK JSW polegającej m.in. na likwidacji KWK "Krupiński".

O braku konsekwencji w działaniu w sprawie KWK "Krupiński" świadczy także nierozpatrywanie przed decyzją o likwidacji kopalni wariantu podjęcia współpracy z inwestorem oferującym około 100 mln euro na inwestycje i 120 mln zł rocznie za korzystanie z infrastruktury kopalni w celu eksploatacji sąsiedniego złoża. Do koncepcji tej współpracy powrócono w 2020 r. czyli już po rozpoczęciu działań likwidacyjnych, kiedy jej realizacja była mało realna bo wymagałaby zgody Komisji Europejskiej i zwrotu przez inwestora wielomilionowej pomocy publicznej.

JSW pozbyła się nieefektywnej kopalni nie ponosząc kosztów jej likwidacji a nawet zatrzymując kwotę 23 mln zł odpisów na fundusz likwidacji KWK "Krupiński". Już po przekazaniu KWK "Krupiński" do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA⁹ JSW przejęła aktywa likwidowanej kopalni o wartości 49 mln zł. Oceny perspektyw działania KWK "Krupiński" dokonywane przez Jastrzębską Spółkę Węglową SA w latach 2015-2016 wskazywały, że kopalnia wygeneruje ujemne przepływy finansowe w wysokości 228 mln zł (w latach 2016-2021) lub 778 mln zł w latach 2016-2026 (przy założeniu udostępnienia złóż węgla typu 35). Jednak autorski wariant funkcjonowania kopalni zakładał uzyskanie skumulowanych dodatnich przepływów finansowych w latach 2016-2021 na poziomie 37 mln zł.

Koszt likwidacji KWK "Krupiński", w kwocie ok. 542 mln zł (uwzględniającej także koszt rekultywacji, która będzie prowadzona po przekazaniu KWK "Krupiński" do oddziału SRK grupującego kopalnie w całkowitej likwidacji) zostanie pokryty ze środków publicznych, a zaakceptowany przez Ministra Energii całkowity sposób likwidacji kopalni oznacza zasypanie szybów i brak możliwości dalszej eksploatacji niewybranego do końca złoża. Zasoby operatywne¹⁰ niewydobytego węgla w złożu obszaru górniczego „Krupiński” szacowano na moment jej likwidacji na około 40 mln ton.

W trakcie kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- Minister Energii nie spowodował wykonania niezależnej ekspertyzy zasadności likwidacji KWK "Krupiński" ani nie zasięgnął w tej kwestii opinii ARP, a także nie przeprowadził bilansu kosztów i korzyści dla Skarbu Państwa wynikających z tej decyzji. Nie spowodował także profesjonalnej analizy opłacalności współpracy KWK "Krupiński" z inwestorem, która pozwoliłaby na efektywne funkcjonowanie

⁸ Dalej GK JSW.

⁹ Dalej SRK.

¹⁰ Tj. możliwe do wydobywania.

kopalni. Minister Energii wyraził zgodę na likwidację, pomimo że do raportu z listopada 2016 r. Grupy Roboczej ds. Zbadania Zasadności Przekazania KWK "Krupiński" do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA głos odrębny złożyło ośmioro z piętnastorga jego członków. Wśród argumentów przeciwko wnioskowi z raportu wskazywali oni m.in. na brak wiarygodności analiz, na które powoływano się w raporcie, w tym zaniżenie prognoz cenowych węgla.

- W wyniku m.in. jednokrotnego wstrzymania i dwukrotnego spowolnienia likwidacji (polegającego na zatrzymaniu realizacji niektórych zadań likwidacyjnych) na skutek dwóch decyzji Sekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych - podjętych bez podstawy prawnej i bez zagwarantowania pokrycia przez potencjalnych inwestorów zwiększenia kosztów likwidacji z tego tytułu - proces likwidacji KWK "Krupiński" uległ przedłużeniu o 2,5 roku. Koszty likwidacji wzrosły o kwotę co najmniej 28 mln zł ze względu na decyzję Sekretarza Stanu w MAP o wstrzymaniu przez SRK działań likwidacyjnych w okresie od września 2020 r. do marca 2021 r. Wstrzymanie likwidacji miało na celu umożliwienie potencjalnym inwestorom przeprowadzenie badania due diligence ale nie zostało poprzedzone gwarancjami pokrycia przez tych inwestorów kosztów utrzymania kopalni w okresie wstrzymania prac likwidacyjnych.
- Minister Energii i Minister Aktywów Państwowych akceptowali roczne plany likwidacji i sprawozdania SRK z likwidacji obejmujące finansowanie w okresach wstrzymania działań likwidacyjnych przez SRK, pomimo że rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym¹¹ nie przewiduje finansowania SRK w okresie wstrzymania likwidacji.
- Minister Energii nie przeprowadził kontroli JSW w związku w udzieloną w 2010 r. dotacją na inwestycję w KWK "Krupiński" w celu stwierdzenia czy kopalnia utrzymała się na rynku do 2018 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wypracowanie decyzji o likwidacji KWK „Krupiński”

1.1. Dotacja dla Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA na dofinansowanie inwestycji początkowej w KWK "Krupiński" w wysokości 20 mln zł

Opis stanu faktycznego

We wniosku z dnia 31 sierpnia 2010 r. JSW o dotację na dofinansowanie inwestycji początkowej w KWK "Krupiński" wskazano, że celem inwestycji jest wykorzystanie bazy zasobowej złoża pokładu 330/2 o wielkości 4 mln ton węgla koksowego typu 34.2 i zapewnienie stabilnej produkcji 8500 ton na dobę do 2030 r. Okres realizacji inwestycji określono na lata 2010-2013.

JSW otrzymała dotację w wysokości 20 mln¹³ zł na inwestycję początkową w KWK "Krupiński" pt. „Budowa pochylni N-4 wraz zabudową systemu transportu urobku

¹¹ Dz. U z 2017 r. poz. 684.

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Początkowa kwota dotacji została określona w umowie nr IV/616/10001/6230/DGA/10 z dnia 8 listopada 2010 r. na 22 022 704 zł i została skorygowana aneksem nr. 1 do umowy z dnia 28 grudnia 2010 r.

w celu udostępnienia zasobów pokładu 330/2 w piętrze 620-1020". W umowie wskazano, że dotacja została przyznana wskutek spełnienia przez JSW wymogów przewidzianych w § 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych¹⁴. W § 2 pkt 3 rozporządzenia ws. dofinansowania określono, że przedsiębiorstwu górnictwu może zostać przyznana dotacja, jeśli wykaże że inwestycja początkowa umożliwi utrzymanie się kopalni na rynku w okresie co najmniej 5 lat od jej zakończenia. W § 5 pkt 3 umowy JSW zobowiązało się do przedkładania ministrowi i ARP SA sprawozdań z realizacji inwestycji początkowej. W § 6 umowy określono, że minister prowadzi kontrolę mającą na celu wykazanie czy kopalnia utrzymuje się na rynku w okresie co najmniej 5 lat od zakończenia inwestycji początkowej.

W sprawozdaniu JSW z dnia 8 marca 2018 r. z wyników uzyskanych za 2018 rok wskazano, że w 2018 r. nie było prowadzone wydobywanie ani sprzedaż w KWK "Krupiński", a narastająco w ciągu 9 lat realizacji projektu wydobyto 2,4 mln ton węgla.

MAP nie wyjaśniło¹⁵ dlaczego nie została przeprowadzona w JSW kontrola mająca na celu wykazanie czy KWK "Krupiński" utrzymała się na rynku przez okres co najmniej 5 lat od zakończenia inwestycji początkowej wskazując¹⁶, że minister prowadził przedmiotową kontrolę w postaci analizy i weryfikacji sprawozdań z wyników składanych przez beneficjentów dotacji. W wyjaśnieniach wskazano, że analiza i weryfikacja sprawozdań była traktowana jako spełnienie przez ministra obowiązku wynikającego z § 6 pkt 2 rozporządzenia ws. dofinansowania.

MAP nie wystąpiło do JSW o zwrot dotacji w związku z niespełnieniem warunku utrzymania KWK "Krupiński" na rynku przez okres 5 lat od zakończenia inwestycji początkowej, tj. co najmniej do 2018 r. wyjaśniając¹⁷, że punkt 3 § 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych¹⁸ odnosi się do momentu składania przez przedsiębiorstwo górnicze wniosku o przyznanie dotacji. Dalej wyjaśniono, że w żadnych przepisach prawnych nie określono, że niedotrzymanie przez beneficjenta dotacji warunku utrzymania się kopalni na rynku w okresie co najmniej 5 lat od dnia zakończenia inwestycji początkowej powoduje zwrot przyznanych środków.

Analogiczne wyjaśnienia złożył były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski¹⁹.

(akta kontroli str. 5 – 70, 2682 – 2690, 2701- 2702)

1.2. Emisja obligacji JSW - porozumienie z obligatariuszami

W dniu 30 lipca 2014 r. podpisana została umowa programu emisji obligacji pomiędzy JSW jako Emitentem, a:

- Powszechną Kasą Oszczędności Bank Polski SA jako Agentem Emisji, Gwarantem Programu Emisji, Depozytariuszem, Agentem ds. Płatności,
- ING Bankiem Śląskim SA jako Organizatorem, Gwarantem Programu Emisji, Sub-Agentem ds. Płatności, Sub-Depozytariuszem, Agentem Zabezpieczeń,
- Bankiem Gospodarstwa Krajowego jako Organizatorem, Gwarantem Programu Emisji, Sub-Agentem ds. Płatności oraz Sub-Depozytariuszem,

¹⁴ Dz. U. poz. 714. – dalej rozporządzenie ws. dofinansowania.

¹⁵ Na wszystkie pytania o wyjaśnienia kierowane do Ministra Aktywów Państwowych odpowiadał Pan Zbigniew Kłoda Dyrektor Departamentu Kontroli i Audytu upoważniony pismem z dnia 9 listopada 2022 r. przez Pana Jacka Sasina Ministra Aktywów Państwowych do udzielania wyjaśnień i przedkładania dokumentów kontrolerowi NIK.

¹⁶ Pismo IK: 793318 z dnia 25 stycznia 2022 r.

¹⁷ Jw.

¹⁸ Dz. U. z 2010 r. poz. 714.

¹⁹ Pismo z dnia 13 kwietnia 2023 r.

- PZU Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym Aktywów Niepublicznych BIS 1 jako Organizatorem, Gwarantem Programu Emisji.

Gwaranci Programu Emisji wyrazili zgodę na udzielenie Emitentowi finansowania w formie nabycia (po Cenie Emisyjnej) Obligacji emitowanych w ramach Programu Emisji na rynku pierwotnym na warunkach określonych w Umowie. Maksymalną dopuszczalną łączną wartość nominalną Obligacji określono na 700 milionów zł oraz 163 750 tys. dolarów USA. Gwaranci Programu Emisji nie byli zobowiązani kontrolować ani sprawdzać zgodności przeznaczenia środków uzyskanych z emisji Obligacji z Przeznaczeniem Środków z Emisji. Harmonogram Wykupu Obligacji przewidywał ich wykupywanie co pół roku począwszy od 30 grudnia 2016 r. do 30 grudnia 2020 r. Jako podstawę emisji wskazano art. 9 pkt 3 Ustawy o Obligacjach oraz:

- uchwałę nr 403/VIII/2014 Zarządu JSW z dnia 30 lipca 2014 r.,
- uchwałę nr 156/VIII/2014 Rady Nadzorczej JSW z dnia 30 lipca 2014 r.,
- uchwałę nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia JSW z dnia 16 lipca 2014 r.

We wniosku Zarządu JSW do Walnego Zgromadzenia JSW wskazano, że:

- 8 sierpnia 2013 r. Zarząd JSW wyraził zgodę na prowadzenie działań dotyczących potencjalnego zaangażowania JSW w nabycie od Kompanii Węglowej SA Kopalni Węgla Kamiennego Knurów-Szczygłowice (projekt „Saturn”),
- sfinalizowanie projektu Saturn wymagało pozyskania finansowania dłużnego w formie prywatnej emisji obligacji w kwocie nie wyższej niż 1675²⁰ milionów zł i 390 milionów dolarów USA, na potrzeby:
  - realizacji transakcji zakupu Kopalni Węgla Kamiennego Knurów-Szczygłowice oraz realizacji nakładów inwestycyjnych w jej aktywa – zgodnie z umową przedwstępną z dnia 10 kwietnia 2014 r.
  - kompleksowego planu rozwoju organicznego GK JSW,
  - zwiększonego zapotrzebowania na kapitał obrotowy.

MAP wyjaśniło²¹, że nie dysponuje instrukcją głosowania reprezentanta Skarbu Państwa na Walne Zgromadzenie JSW, które odbyło się w dniu 16 lipca 2014 r. i nie posiada informacji dotyczących miejsca przechowywania dokumentacji archiwalnej Ministerstwa Gospodarki, które tę instrukcję przygotowywało.

Uchwała nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia JSW z dnia 16 lipca 2014 r. w sprawie wyrażenia zgody na ustanowienie programu emisji obligacji oraz na dokonywanie emisji obligacji w ramach ustanowionego programu została podjęta przy 70 889 340 ważnych głosach „za” stanowiących 60,83% kapitału zakładowego przy 13 083 głosach „wstrzymujących się” i braku głosów przeciwnych oraz braku głosów nieważnych.

(akta kontroli str. 71- 310)

Zarząd JSW przyjął Uchwałą Nr 115/IX/2016 z dnia 19 sierpnia 2016 r. dokument pod nazwą „Program Restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW na lata 2016-2025 wraz z dokumentem pod nazwą „Kluczowe Założenia Programu Restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW na lata 2016-2025”, w których zakładano m.in. przekazanie KWK "Krupiński" wraz z pracownikami do SRK w terminie do końca I kwartału 2017 r.

W dniu 13 października 2016 r. odbyło się NWZA JSW, na którym podjęto uchwałę w sprawie zmian programu emisji obligacji, za którą głosował reprezentant Skarbu Państwa²². W instrukcji głosowania dla reprezentanta SP z dnia 7 października

²⁰ Kwota emisji została skorygowana do 700 milionów zł i 163 750 tys. dolarów USA uchwałą 403/VIII/2014 Zarządu JSW z dnia 30 lipca 2014 r oraz uchwałą 156/VII/2014 Rady Nadzorczej JSW z dnia 30 lipca 2014 r.

²¹ Pismo DKA.II.092.13.2022 IK:78083 z dnia 13 grudnia 2022 r. podpisane z upoważnienia Ministra Aktywów Państwowych przez Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu MAP.

²² Dalej SP.

2016 r. zaakceptowanej przez Ministra Energii Krzysztofa Tchórzewskiego wskazano m.in., że w dniu 29 sierpnia 2016 r. została podpisana Umowa Restrukturyzacyjna z Obligatariuszami (PZU SA, PZU Życie SA, BGK, PKO BP SA), Agentem Emisji, Agentem zabezpieczeń, Agentem ds. płatności i Kredytobiorcą, w której uregulowano proces restrukturyzacji finansowej, operacyjnej i majątkowej JSW. Elementem restrukturyzacji była likwidacja KWK "Krupiński".

(akta kontroli 311- 468)

Były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił m.in., że: przekazanie KWK „Krupiński” do SRK było jednym z działań ratujących JSW przed upadłością. Sytuacja Spółki, jak i całego sektora górnictwa węgla kamiennego była wówczas już od wielu miesięcy bardzo trudna. Spółka nie regulowała swoich zobowiązań wobec Obligatariuszy i istniało zagrożenie wykorzystania przez nich tzw. opcji „put”, czyli uprawnienia do żądania natychmiastowego wykupu całej kwoty obligacji. Wobec trudnej sytuacji takie żądanie doprowadziłoby do konieczności ogłoszenia upadłości Spółki. Udało się tego uniknąć dzięki podpisaniu porozumienia pomiędzy JSW, a Obligatariuszami dotyczącego restrukturyzacji finansowej, operacyjnej i majątkowej JSW. Jednym z jego warunków było przeniesienie KWK „Krupiński” do SRK.

Dalej w wyjaśnieniach podał m. in, że: w dniu 29 sierpnia 2016 r. podpisano porozumienie pomiędzy Zarządem JSW, a Obligatariuszami (PKO BP SA, BGK, PZU SA, PZU Życie SA), dotyczące warunków dalszej działalności Grupy Kapitałowej JSW oraz spłaty obligacji o wartości 700 mln złotych oraz 163,75 mln USD (łącznie około 1,3 mld złotych wyemitowanych przez JSW w ramach programu emisji ustanowionego 30 lipca 2014 r.). Uzgodniony został wówczas nowy harmonogram spłaty obligacji. Mówią o tym m.in. raporty giełdowe JSW z tamtego okresu. Obligatariusze stawiali wysokie wymagania w zakresie warunków dalszego finansowania Grupy JSW. W ramach zawartego porozumienia uzgodniony został nowy harmonogram spłaty obligacji. Zakładał on obniżenie wcześniej uzgodnionych kwot spłaty w początkowym okresie, ale za to wydłużenie całego okresu spłaty o 5 lat, tj. do roku 2025. Obligatariusze zrezygnowali również z przysługującego im prawa na podstawie tzw. opcji „put”, rozumianej jako możliwość wcześniejszego wykupu obligacji wyemitowanych w ramach programu emisji w przypadku niewyemitowania przez JSW obligacji na międzynarodowych rynkach kapitałowych pozwalających na wykup całej kwoty programu emisji. Brak porozumienia skutkowałby postawieniem JSW w stan upadłości co doprowadziłoby do utraty wielu miejsc pracy. Z jednej strony zdecydowano się na likwidację zakładu górniczego, a z drugiej utrzymano dziesiątki tysięcy miejsc pracy w całej Grupie Kapitałowej JSW. Negocjacje z obligatariuszami (poza wymienionymi powyżej również, ING Bank Śląski SA) trwały długo, a podpisanie porozumienia wielokrotnie odkładano w czasie. Reakcję na te doniesienia widać było na giełdowym wykresie Spółki. Akcje JSW w dniu przekazania informacji giełdowej o podpisanym porozumieniu wzrosły o prawie 25% do poziomów najwyższych od dwóch lat.

Zwołanie przez Spółkę Walnego Zgromadzenia w sprawie przekazania KWK „Krupiński” do SRK było następstwem powyższych decyzji. W październiku 2016 r., po wyrażeniu przez Walne Zgromadzenie JSW zgody na dokonanie zmian w programie emisji obligacji, czyli zaakceptowaniu przez akcjonariuszy Spółki warunków podpisanego wcześniej porozumienia z Obligatariuszami, mogła zostać podjęta decyzja na Walnym Zgromadzeniu o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK. Tryb i terminy zwoływania Walnego Zgromadzenia w spółce giełdowej są ściśle określone i nie mogą ulec przyspieszeniu.

(akta kontroli 2682 - 2690)

1.3. Audyt sytuacji JSW

W wyniku prac Zespołu Doradczo-Audytorskiego²³ do spraw zbadania sytuacji JSW (zainicjowanych pismem Ministra Energii DKN/65/16 z dnia 4 lutego 2016 r. do Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW) opracowano raport z dnia 30 czerwca 2016 r. Raport zawierał oceny dotyczące wielu aspektów funkcjonowania JSW, oceny działań Zarządu JSW i Rady Nadzorczej JSW, w których wielokrotnie wskazywano nieprawidłowości oraz postulowano przeprowadzenie szczegółowych kontroli ze względu na podejrzenie niegospodarności lub działań na szkodę JSW. W punkcie 22 raportu zdiagnozowano, że JSW znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej, na granicy upadłości. Zespół uznał, że poza niskimi cenami węgla do trudnej sytuacji JSW przyczyniła się błędna i ryzykowna sytuacja inwestycyjna oraz brak właściwego odtworzenia frontu robót, a niedobór środków na inwestycje został spowodowany przejęciem przez SP wszystkich środków finansowych z upublicznienia JSW, które nastąpiło w lipcu 2011 r. W raporcie wskazano ponadto, że wpływ na sytuację finansową JSW miały także dokonywane przez JSW zakupy podmiotów gospodarczych, głównie od SP – np. zakup za 1,49 mld zł kopalni Knurów-Szczygłowice. Z powodu zakupu KWK „Knurów-Szczygłowice” zaprzestano lub ograniczono inwestycje w KWK „Budryk”, KWK „Krupiński” i KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”. Zespół wskazał, że możliwe w ciągu trzech lat uruchomienie produkcji węgla 35.1 w KWK "Krupiński", którego zasoby operatywne wynoszą 14,3 mln ton wymaga ok 320 mln zł, czyli mniej niż wydatki konieczne na uruchomienie produkcji tego typu węgla w KWK „Knurów-Szczygłowice”. Zespół sformułował podejrzenie, że niektóre z działań Zarządu JSW w latach 2012-2015 były podejmowane w celu wykazania jej trwałej nierentowności. Zespół ocenił, że KWK "Krupiński" jest młodą perspektywną kopalnią o nowoczesnej infrastrukturze produkcyjnej, powierzchni kopalni oraz bazy zasobowej, także węgla typu hard (35). Wskazywano, że ze względu na niesąsiedowanie z żadnymi innymi obszarami górniczymi - w przypadku zamknięcia KWK "Krupiński" - brak będzie możliwości powrotu do pozostawionych zasobów węgla w tym złożu.

W ramach swoich prac Zespół opracował także profile kopalń i zakładów JSW, w tym KWK "Krupiński" (str. 98-109), w którym podano m. in., że zasoby operatywne wynoszą 42,7 mln t (do końca koncesji), a dla całego złoża 141,5 mln ton. Odpadowość urobku węglowego była wysoka i wynosiła 54% w 2013 r., 63% w 2014 r. i 59% w 2015 r. Przeciętne zatrudnienie wynosiło: 2721 osób w 2013 r., 2617 osób w 2014 r. oraz 2428 osób w 2015 r. Jednostkowy wynik na sprzedaży węgla był ujemny i wynosił: w 2013 r. (-)12,38 zł/t, w 2014 r. zł/t (-)115,90 zł/t, w 2015 r. (-)114,75 zł/t.

W ocenie perspektyw rozwojowych KWK "Krupiński" Zespół podał, że kopalnia dysponuje zasobami na kilkadziesiąt lat, ale wymaga głębokiej restrukturyzacji technicznej, organizacyjnej i zatrudnienia. Zespół ocenił, że ze strategicznego punktu widzenia uwzględniającego także zablokowanie konkurencji najkorzystniejsze byłoby dalsze funkcjonowanie KWK "Krupiński".

(akta kontroli 468 - 568)

Na podstawie decyzji Komitetu Audytu Rady Nadzorczej JSW przeprowadziła „Ocenę usług z zakresu doradztwa prawnego, doradztwa biznesowego, sponsoringu” obejmujący lata 2012-2016, którym objęto wszystkie zakłady JSW²⁴. Raport końcowy z oceny został przekazany w dniu 8 grudnia 2017 r. do Prokuratora Prokuratury Regionalnej w Katowicach.

(akta kontroli 569 - 581)

²³ Dalej Zespół.

²⁴ Tj. Biuro Zarządu, Kopalnie, Zakład Wsparcia Produkcji.

Zarząd JSW w Uchwale nr 92/IX/2016 z dnia 8 sierpnia 2016 r. w oparciu o wnioski przedstawione w dokumencie „Analiza funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW”²⁵ postanowił o rozpoczęciu procedury przekazania KWK „Krupiński” do SRK w terminie do końca stycznia 2017 r.

W analizie porównano trzy scenariusze funkcjonowania KWK „Krupiński”, dla których prognozowane przepływy pieniężne wyniosły:

- minus 228 mln zł (w okresie 2016-2021) – model bazowy JSW,
- minus 778 mln zł (w okresie 2016-2025)– model zakładający rozpoczęcie eksploatacji węgla typu 35,
- 36,7 mln zł (skumulowana wielkość dodatnia w okresie 2016-2021)

W podsumowaniu ww. analizy wskazano m.in., że wobec średniej i niskiej jakości wydobywanego węgla bardzo niskich cen rynkowych węgla oraz kosztach – KWK „Krupiński” znajduje się w stanie trwałej nierentowności. Zespół wnioskował o podjęcie decyzji zmierzających do wyłączenia KWK „Krupiński” ze struktur JSW.

(akta kontroli str. 582 - 785)

Zarząd JSW w Uchwale nr 220/IX/2016 z dnia 26 października 2016 r. postanowił zbyć nieodpłatnie KWK „Krupiński” na rzecz SRK w terminie do dnia 31 marca 2017 r. z zastrzeżeniem uzyskania zgód korporacyjnych.

(akta kontroli str. 786)

1.4. Raport Grupy Roboczej ds. Zbadania Zasadności Przekazania KWK „Krupiński” do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA

Minister Energii powołał pismem²⁶ z dnia 2 listopada 2016 r. Grupę Roboczą ds. Zbadania Zasadności Przekazania KWK „Krupiński” do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA²⁷, której zadaniem było:

1. zbadanie zasadności przekazania KWK „Krupiński” do SRK,
2. przeanalizowanie sytuacji organizacyjno-finansowej KWK „Krupiński” z uwzględnieniem obecnych warunków rynkowych,
3. zbadanie potrzeb inwestycyjnych KWK „Krupiński”,
4. przeanalizowanie innych możliwości działań restrukturyzacyjnych niż wskazanych przez Zarząd Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA,
5. ocena opinii zewnętrznych dotyczących KWK „Krupiński”,
6. analiza zaproponowanych rozwiązań dla KWK „Krupiński” w zakresie gwarancji zatrudnienia.

Odkondurowano pięć spotkań Grupy Roboczej prowadzonych także z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej. Grupa Robocza zakończyła działalność 23 listopada 2016 r. przedstawiając Ministrowi Energii pisemne propozycje rozwiązań w formie raportu. Grupa Robocza poddała analizie następujące scenariusze funkcjonowania KWK „Krupiński”:

- Funkcjonowanie KWK „Krupiński” do 2021 r. – model z Programu Restrukturyzacji kwiecień 2016 r.,
- Udostępnienie złoża węgla typ 35 – wersja pierwotna maj – czerwiec 2016 r.
- Funkcjonowanie KWK „Krupiński” do 2021 r. – model ze zrównoważeniem wydatków i wpływów – wariant Dyrektorów Kopalni – czerwiec 2016 r.
- Funkcjonowanie KWK „Krupiński” do 2021 r. – model z przekazaniem Kopalni do SRK w styczniu 2017 r. – wariant z września 2016 r.
- Funkcjonowanie KWK „Krupiński” do 2021 r. – model z przekazaniem Kopalni do SRK w I kwartale 2017 r. – wariant z września 2016 r.

²⁵ Analiza została opracowana przez Zespół powołany decyzją Zarządu JSW z dnia 20 lipca 2016 r.

²⁶ Nr DGA-I-076-9/16.

²⁷ Dalej: Grupa Robocza.

- Funkcjonowanie KWK "Krupiński" do 2021 r. – model z przekazaniem Kopalni do SRK w 1Q2017 r. i szczypanie udostępnionego złoża do końca 2017 r. – wariant z września 2016 r.
- Funkcjonowanie KWK "Krupiński" z udostępnieniem złoża typ 35 – wariant z listopada 2016 r. cena na poziomie węgla koksowego KWK Budryk, uzysk węgla koksowego wg Kopalni
- Funkcjonowanie KWK "Krupiński" z udostępnieniem złoża typ 35 – wariant z listopada 2016 r. cena na poziomie węgla koksowego KWK Budryk, uzysk węgla koksowego – zweryfikowany przez Spółkę
- Funkcjonowanie KWK "Krupiński" z udostępnieniem złoża typ 35 – wariant z listopada 2016 r. cena funkcjonowanie Kopalni przy pełnym koszcie dla 2017 r.
- Funkcjonowanie KWK "Krupiński" z udostępnieniem złoża typ 35 – wariant z listopada 2016 r. zweryfikowany przez Spółkę

Wśród badanych scenariuszy wskazano także (str. 204 Raportu) scenariusz funkcjonowania KWK "Krupiński" w latach 2016-2030 z uwzględnieniem udostępnienia i zagospodarowania zasobów węgla typu 35.1 udokumentowanych w południowej części złoża oraz na południe od aktualnego obszaru górniczego KWK "Krupiński". Realizacja tego scenariusza wymagałaby pokrycia niedoboru środków finansowych w wysokości ok. 520 mln zł do 2020 r., w tym łącznych nakładów inwestycyjnych w wysokości ok 204 mln zł.

W podsumowaniu analizowanych scenariuszy funkcjonowania KWK "Krupiński" (str. 202 Raportu) podano, że KWK "Krupiński" z pewnością może być określona jako aktywo trwale nierentowne. W rekomendacji (str. 205-208 Raportu) Zespołu Roboczego podano m. in., że:

- Planowane do zagospodarowania w latach 2016-2021 złożo Kopalni Krupiński charakteryzuje się trudnymi warunkami geologiczno-górnictwymi.
- Planowany do eksploatacji w latach 2016-2020 węgiel handlowy będzie charakteryzował się złymi parametrami jakościowymi a zanieczyszczenie skałą płoną będzie utrzymywało się na poziomie przekraczającym 50%.
- Decyzja o utrzymaniu działalności i odtworzeniu potencjału produkcyjnego Kopalni od 2019 roku skutkuje w latach 2019-2021 ponoszeniem dalszych ujemnych przepływów na poziomie około 80-100 mln zł rocznie oraz koniecznością poniesienia dodatkowych nakładów inwestycyjnych i nie ma możliwości uzyskania dodatnich skumulowanych przepływów pieniężnych przed rokiem 2026.

Zaproponowano przeprowadzenie procesu odpowiedzialnego wygaszania produkcji w KWK "Krupiński" m.in. poprzez przeniesienie KWK "Krupiński" do SRK z końcem I kwartału 2017 r. po dokończeniu wybierania eksploatowanych ścian co miało się wiązać z prowadzeniem wydobywania do końca 2017 r. i likwidacji KWK "Krupiński" od czerwca 2018 r.

Zdania odrębne do Raportu Grupy Roboczej złożyło ośmioro jego członków, którzy podnosili m.in., że:

- negatywny wpływ na płynność JSW miały decyzje o zakupie kopalni „Knurów-Szczygłowice” i emisji obligacji,
- kopalnia wydobywała węgiel energetyczny (60-70%), a w przyszłości mogłaby wydobywać droższe węgle koksujące (60%),
- na niekorzystne wyniki opracowanych wariantów funkcjonowania KWK "Krupiński" wpływa strata roku 2016, ale prognozy powinny dotyczyć przyszłości – tj. od 2017 r.,
- należy w najbliższej przyszłości spodziewać się korzystniejszych cen węgla – analitycy przewidują utrzymanie się bardzo dobrej koniunktury na rynku węgla koksowego, chociaż węgiel energetyczny także będzie znacznie wyżej od ostatnio

notowanych wyników, szacowano, że średnie ceny węgla uzyskiwane przez KWK "Krupiński" mogą wynieść w zł/t; w 2017 r. 367, w 2018 r. – 296 zł/t, w 2019 r. – 282 zł/t, w 2020 – 349 zł/t i następnie 338 zł/t,

- środki, które należy zaangażować z budżetu państwa i gmin na likwidację, programy pomocowe i socjalne będą dużo wyższe od kwot, które należałoby zaangażować w sanację kopalni,
- plany utworzenia przez JSW zakładu wydobywania metanu uniemożliwią wznowienie eksploatacji złoża i nie przewidują żadnej ochrony złoża,
- przed podjęciem decyzji o likwidacji należy dokonać pogłębionej analizy techniczno-ekonomicznej,
- zamknięcie kopalni bez rozstrzygnięcia jak zabezpieczyć niewykorzystaną część złoża jest działaniem na szkodę Skarbu Państwa,
- Raport Grupy Roboczej nie oddaje rzetelnie stanowisk jej członków.

(akta kontroli str. 887-1022)

1.5. Decyzja o Przekazaniu KWK "Krupiński" do SRK

W zatwierdzonej przez Ministra Energii instrukcji głosowania dla reprezentanta SP na NWZA JSW planowanego na 29 listopada 2016 r. w sprawie zgody na przekazanie KWK "Krupiński" do SRK podano m.in., że przekazanie KWK "Krupiński" do SRK wynika z konieczności restrukturyzacji GK JSW i jest zgodne z Programem Restrukturyzacji GK JSW na lata 2016-2025 oraz zostało pozytywnie zaopiniowane przez RN JSW. Rekomendowano głosowanie za przyjęciem uchwały o przekazaniu KWK "Krupiński" do SRK.

W Uchwale Nr 3 NWZ JSW z dnia 1 grudnia 2016 r. została wyrażona zgoda na nieodpłatne zbycie zagospodarowanej części przedsiębiorstwa JSW w postaci KWK "Krupiński" na rzecz SRK.

Na pytanie o przyczyny zgody na nieodpłatne przekazanie KWK "Krupiński" do SRK w celu likwidacji, chociaż większość członków grupy roboczej ds. zbadania zasadności przekazania KWK "Krupiński" do SRK zgłosiła zdanie odrębne wobec raportu z prac zespołu były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił: „(...) zdecydowałem o głosowaniu za podjęciem uchwały w sprawie wyrażania zgody na nieodpłatne zbycie zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci KWK „Krupiński” na rzecz SRK, na podstawie wniosku Zarządu Spółki, zaopiniowanego przez Radę Nadzorczą. Wziąłem również pod uwagę ustalenia zawarte w umowie restrukturyzacyjnej z Obligatariuszami (...). Brak realizacji tego zobowiązania oznaczałoby naruszenie tej umowy i jej wypowiedzenie, co doprowadziłoby do upadłości JSW.”

NIK zauważyła, że zignorowanie sprzeciwu większości członków grupy roboczej oznacza, że efekt jej prac nie miał żadnego wpływu na decyzję o likwidacji KWK "Krupiński", a powołanie grupy roboczej było zabiegiem mającym na celu jedynie osłabienie sprzeciwu wobec tej decyzji.

(akta kontroli str. 1023 - 1038)

Przed wyrażeniem zgody na likwidację KWK "Krupiński" Ministerstwo Energii nie oszacowało kosztów likwidacji KWK "Krupiński" oraz nie sporządziło bilansu korzyści i kosztów wynikających dla Skarbu Państwa z zaprzestania eksploatacji złoża obszaru górniczego Krupiński.

Były Minister Energii wyjaśnił²⁸ m.in., że zgodnie z ustawą o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego koszty likwidacji szacowało przedsiębiorstwo górnicze, do tych celów utworzone czyli SRK. Decyzja w sprawie likwidacji KWK „Krupiński” została podjęta w wyniku analiz dokonanych przez JSW, które nie wskazywały na możliwość

²⁸ Pismo z dnia 13 kwietnia 2023 r.

uzyskania przez kopalnię dodatnich wyników w przyszłości, nawet przy założeniu stopniowego wzrostu cen węgla. Ponadto straty jakie ten zakład miał przynosić mogły zagrozić istnieniu pozostałych, perspektywicznych kopalń Spółki. Dane, na których oparto analizy jednoznacznie wskazały, że nawet w 2011 r. (kiedy cena węgla była najwyższa), kopalnia generowała ujemne przepływy pieniężne, zaś w okresie wcześniejszych dziesięciu lat, mimo ogromnego wkładu załogi skonsumowała ponad 970 mln zł straty, nie wnosząc wartości dodanej do Spółki.

Kopalnia posiadała koncesję na wydobycie węgla koksowego typu 34, czyli słabej jakości, z dużą zawartością kamienia i niskim poziomem parametrów koksotwórczych. Dojście do złóż węgla koksowego lepszej jakości - typu 35, wymagałoby ogromnych nakładów finansowych, a i tak nie wygenerowałoby dodatnich przepływów w całym okresie eksploatacji.

Wyjaśnienia przytoczone powyżej wskazują, zdaniem NIK, że w analizach brano pod uwagę w znacznej mierze interesy JSW, nie analizowano natomiast konsekwencji tej decyzji w szerszym kontekście.

(akta kontroli 2682 - 2690)

W „Planie zamknięcia jednostek produkcyjnych węgla w Polsce stosownie do Decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla” z dnia 23 lutego 2015 r. wskazano, że punktem wyjścia jego sporządzenia jest Porozumienie²⁹ z dnia 17 stycznia 2015 r. Wśród jednostek objętych planem zamknięcia nie została wymieniona KWK "Krupiński".

(akta kontroli str. 1039 - 1207)

Minister Energii Krzysztof Tchórzewski przekazał w dniu 9 września 2016 r. do Prezesa UOKiK aktualizację do notyfikowanego programu „Pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2015-2018, SA 41161(2015/N)”. W aktualizacji zamieszczono listę jednostek, które jeszcze mają zostać przekazane do SRK w celu likwidacji, na której znajdowała się KWK "Krupiński" z planowanym terminem przekazania do SRK w pierwszym kwartale 2017 r.

Włączenie KWK "Krupiński" do planu zamknięcia polskich kopalń nie było poprzedzone prowadzeniem w Ministerstwie Energii konsultacjami z organami JSW ani z reprezentantami pracowników. Nie było także poprzedzone konsultacjami z ministrem właściwym w sprawach środowiska ponieważ, jak wyjaśniło MAP³⁰, takie konsultacje nie są wymagane przepisami prawa.

(akta kontroli str. 2705 - 2707)

1.6. Oferty wykorzystania infrastruktury KWK "Krupiński"

W piśmie z dnia 14 lutego 2023 r.³¹ Silesian Coal International Group of Companies SA³² podała m. in., że rozpoczęła w 2013 r. procedurę w celu uzyskania koncesji na wydobycie metodą podziemną węgla kamiennego oraz metanu z obszaru „Orzesze” zakładając wydobycie węgla energetycznego oraz koksowego w ilości nie mniejszej niż 3 miliony ton rocznie w proporcjach zależnych od sytuacji rynkowej. Na zrealizowanie całej procedury, w wyniku której dokumentacja jej wyników przeszła na własność SP spółka SC wydatkowała w ciągu 8 lat kwotę ok. 45 mln zł. Procedowany projekt górniczy eksploatacji pokładów węgla kamiennego w złożu „Żory-Suszec 1” w granicach projektowanego obszaru górnictwa „Orzesze” zakładał udostępnienie

²⁹ Zawarte pomiędzy stroną rządową, Międzyzwiązkowym Komitetem Protestacyjno-Strajkowym, zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w Kompanii Węglowej SA oraz zarządami SRK, Kompanii Węglowej SA, Węglokoks SA.

³⁰ Wyjaśnienia MAP z dnia 30 grudnia 2022 r. DKA.II.092.13.2022 IK:785838.

³¹ Nr. S.C./BM/AP 2 / 2023.

³² Silesian Coal International Group of Companies SA jest sukcesorem prawnym spółki Śląski Węgiel Żory-Suszec sp. z o.o., a następnie Silesian Coal Sp. z o.o. i Silesian Coal SA powołaną przez grupę inwestorów prywatnych z USA, Szwajcarii i Niemiec – dalej SC

złoża i jego eksploatację z wykorzystaniem części infrastruktury powierzchniowej oraz podziemnej eksploatującej sąsiednie złoża KWK "Krupiński". SC nie planowała nabycia czynnej KWK "Krupiński" ani eksploatacji jej zasobów węgla, a zabiegała o odpłatne korzystanie z części infrastruktury KWK "Krupiński".

SC wskazała, że oferowała JSW kwotę 100 mln euro na inwestycje i modernizacje w KWK "Krupiński" oraz pokrywanie kwotą 120 mln zł rocznie kosztów użyczenia i wykorzystywania części infrastruktury KWK "Krupiński".

SC przedstawiła JSW propozycję współpracy w dniu 20 grudnia 2012 r. która skutkowałą opracowaniem w marcu 2013 r. dokumentu „Analiza użyteczności i dostępności technicznej infrastruktury technologicznej oraz obiektów JSW SA KWK "Krupiński" dla potencjalnej budowy kopalń oraz eksploatacji węgla w złożach „Studzianka-Mizerów” i „Orzesze”. W dniu 18 lutego 2015 r. SC podpisała z JSW „Umowę ramową o współpracy”³³, którą 28 maja 2015 r. ze skutkiem natychmiastowym rozwiązał nowopowołany Prezes Zarządu JSW³⁴. W piśmie rozwiązującym umowę podano jako jej przyczynę m.in. brak perspektyw dalszego funkcjonowania KWK "Krupiński".

(akta kontroli str. 1039 - 1077)

Prezes Zarządu JSW SA, który razem z Prokurentem Spółki podpisali pismo wypowiadające umowę ramową z SC wyjaśnił³⁵: „W tamtym czasie spadała ilość wydobywanego w KWK „Krupiński” węgla koksowego wysokiej jakości. Odbiorcy JSW SA, czyli koksownie kupowały go bardzo niechętnie, co spowodowało rozpoczęcie dyskusji w grupie JSW o przyszłości KWK „Krupiński” jako dostawcy węgla koksowego. Koksownie ograniczały udział węgla z KWK „Krupiński” w mieszankach koksowniczych, a energetyka zawodowa uskarżała się na wysoką lepkość, która powodowała trudności w utrzymaniu kotłów energetycznych.” Prokurent Spółki, który podpisał pismo wypowiadające umowę ramową z SC wyjaśnił³⁶ w tej sprawie: „W JSW było powszechnie wiadome, że KWK „Krupiński” była najsłabszym zakładem Spółki. Nie wynikało to ze złej organizacji, czy złego zarządzania, a wynikało natomiast z faktu, że za wydobywany węgiel w tej kopalni uzyskiwano cenę, która tylko okresowo pokrywała koszty działalności kopalni. Węgiel produkowany w KWK „Krupiński” był węglem koksowym gorszej jakości za który uzyskiwano niższe ceny. Dużą część produkcji tej kopalni stanowił też węgiel do celów energetycznych, który też był tańszy od węgla koksowego. Wobec tego w sytuacji kryzysu na rynku węgla i stali KWK „Krupiński” znajdowała się w szczególnie trudnej sytuacji spośród kopalni JSW.

(akta kontroli 1078 - 1081)

Po zerwaniu umowy przez JSW spółka SC skierowała pisma z ponowioną ofertą współpracy, m. in. do Zarządu JSW, Rady Nadzorczej JSW, organizacji związkowych oraz do Ministra Energii.

W dniu 5 października 2015 r. SC skierowała do JSW propozycję finansowania prac inwestycyjnych w KWK "Krupiński", które miałyby umożliwić:

- udostępnienie przez KWK "Krupiński" zasobów węgla w ramach posiadanej przez KWK "Krupiński" koncesji na poziomach 620, 820, 1020 w partii „Centralnej” oraz „E” złoża,
- modernizację Zakładu Przeróbki Mechanicznej Węgla,

³³ Umowa została podpisana w imieniu JSW przez Jerzego Boreckiego p.o. Prezesa Zarządu, Grzegorza Czornika Zastępcę Prezesa Zarządu i Mariana Kurpasa Pełnomocnika Zarządu.

³⁴ Pismo NM.023-48/15 podpisał Prezes Zarządu Edward Szlęk oraz Prokurent Aleksander Holeksa

³⁵ Protokół przesłuchania świadka z dnia 27 kwietnia 2023 r. w trakcie kontroli w JSW.

³⁶ Protokół przesłuchania świadka z dnia 27 kwietnia 2023 r. w trakcie kontroli w JSW.

- rozbudowę urządzeń głównego przewietrzania kopalni oraz gospodarki mediami i odpadami.

Oferta miała na celu stworzenie technicznych warunków dla udostępnienia z obszaru KWK "Krupiński" zasobów węgla w złożu "Żory-Suszec 1" a następnie eksploatację złoża należącego do SC.

SC skierowała w dniu 6 października 2016 r. pismo³⁷ do Ministra Energii, w którym szczegółowo przedstawiła dotychczasowe działania oraz wniosła o wyrażenie zgody na rozpoczęcie negocjacji w sprawie wykorzystania infrastruktury KWK "Krupiński"

SC wskazało m.in, że: "...fundamentalną przyczyną niepowodzenia rozmów pomiędzy JSW i SC była niechęć do inwestora kierownictwa Ministerstwa Energii."

(akta kontroli str. 1082 - 1088)

W odpowiedzi na pytanie NIK dlaczego Minister Energii wyraził zgodę na likwidację KWK "Krupiński" pomimo deklaracji współpracy SC. MAP wyjaśniło³⁸, że Departament Górnictwa i Hutnictwa nie posiada wiedzy na temat oferty SC i ewentualnych przyczyn nienawiązania współpracy z tą spółką przez JSW.

Na pytanie o przyczyny zgody Ministra Energi na likwidację KWK "Krupiński" bez wcześniejszego przeprowadzenia przez JSW postępowania zmierzającego do wyłonienia ew. nabywcy infrastruktury likwidowanej kopalni MAP wyjaśniło³⁹, że zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych Minister nie może wpływać na czynności zwykłego zarządu.

Były Minister Energii Krzysztof Tchórzewski wyjaśnił⁴⁰ m.in., że: „Nie było żadnych wiarygodnych ofert zakupu kopalni KWK Krupiński. Odnosząc się do rzekomych ofert nabycia KWK „Krupiński” przez zagranicznych inwestorów, to o ile pamiętam, w przypadku spółki, o której informowano w mediach, i co do której oczekiwania miały górnicze związki zawodowe tj. Silesian Coal Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach przesłane zostało oświadczenie jej właściciela, którego nazwy nie pamiętam, zgodnie z którym firma ta nigdy nie planowała nabycia Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”.”

(akta kontroli str. 2682 - 2690)

W wystąpieniu pokontrolnym LKA.410.038.02.2015 z dnia 29 września 2016 r. skierowanym do Zarządu JSW SA po kontroli P/15/074 Funkcjonowanie górnictwa węgla kamiennego w latach 2007-2015 na tle założeń programu rządowego NIK oceniła, że decyzje dotyczące dalszego funkcjonowania KWK "Krupiński" zmieniane były kilkakrotnie w ciągu krótkiego czasu, przy czym zmiany te nie wynikały z poziomu przygotowania złoża do dalszej efektywnej eksploatacji, lecz ze zmian koncepcji dalszego rozwoju Spółki.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Minister Energii nie przeprowadził w JSW kontroli mającej na celu wykazanie czy KWK "Krupiński" utrzymuje się na rynku w okresie co najmniej 5 lat od zakończenia inwestycji początkowej, która została dofinansowana kwotą 20 mln zł z dotacji budżetowej na mocy umowy zawartej w dniu 8 listopada 2010 r. przez Ministra Gospodarki z Jastrzębską Spółką Węglową SA. NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach, że analiza i weryfikacja sprawozdań może być traktowana jako spełnienie przez ministra obowiązku wynikającego z § 6 ust. 3 rozporządzenia ws. dofinansowania. W przepisie tym, a także w § 6 pkt 3 umowy

Stwierdzone
nieprawidłowości

³⁷ S.C./ML/311/2016.

³⁸ Pismo DKA II 092.013.2022 Z DNIA 8 LUTEGO 2023 r.

³⁹ Pismo DJA II 092.013.2022 IK 798838 z 17 lutego 2023 r.

⁴⁰ Pismo z dnia 13 kwietnia 2023 r.

jednoznacznie określono, że minister prowadzi kontrolę mającą na celu wykazanie czy kopalnia utrzymuje się na rynku w okresie co najmniej 5 lat od zakończenia inwestycji początkowej.

2. Minister Energii nie zlecił wykonania niezależnej ekspertyzy zasadności likwidacji KWK "Krupiński" ani nie zasięgnął w tej kwestii opinii ARP. Minister Energii wyraził zgodę na likwidację kopalni, mimo że większość członków Grupy Roboczej ds. Zbadania Zasadności Przekazania KWK "Krupiński" do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA zgłosiła głos odrębny wobec raportu rekomendującego likwidację. Wśród scenariuszy dalszego funkcjonowania KWK "Krupiński" nie rozpatrywano scenariusza współpracy KWK "Krupiński" z SC pomimo ponawianych od 2013 r. przez potencjalnego inwestora propozycji współpracy. Zgoda Ministra Energii na likwidację KWK "Krupiński" nie została poprzedzona oszacowaniem kosztów likwidacji kopalni, co oznacza, że nie przeprowadzono bilansu kosztów i korzyści tej decyzji dla Skarbu Państwa.

OCENA CZĄSTKOWA

Decyzje ME oraz JSW wobec KWK "Krupiński" były niekonsekwentne, do 2015 r. nie była rozpatrywana kwestia jej likwidacji – przeciwnie Skarb Państwa udzielił w 2010 r. JSW dotacji na dofinansowanie inwestycji w tej kopalni mającej zapewnić jej funkcjonowanie do 2030 r. Na dwa i pół roku przed decyzją o likwidacji KWK "Krupiński", tj. w kwietniu 2013 r. JSW uzyskała koncesję wydobywczą dla tej kopalni do 2030 r. obejmującą większy niż poprzednio obszar wydobywczy i większą głębokość udokumentowanego złoża.

Przekazanie KWK "Krupiński" przez JSW do SRK w celu likwidacji pozwoliło na pozbycie się JSW nieefektywnej kopalni bez ponoszenia kosztów tej likwidacji.

OBSZAR

2. Podejmowanie decyzji w procesie likwidacji KWK „Krupiński” i uzasadnienie jego zawieszenia w tym zapewnienie źródeł finansowania dodatkowych kosztów spowodowanych wstrzymaniem procesu likwidacji

Opis stanu faktycznego

2.1. Programy likwidacji KWK "Krupiński"

SRK utworzyła w dniu 31 marca 2017 r. Oddział KWK "Krupiński"⁴¹, a Zarząd SRK podjął w tym samym dniu decyzję⁴² o likwidacji KWK "Krupiński".

SRK opracowała trzy warianty programu likwidacji KWK "Krupiński". Projekty programów były przedstawiane Ministrowi Energii/Aktywów Państwowych w terminach 14 kwietnia 2017 r.⁴³, 8 lipca 2019 r.⁴⁴ i 6 lipca 2021 r. i zakładały terminy likwidacji odpowiednio: 2020 r., 2021 r., II kw. 2023 r. oraz koszty odpowiednio: 382 mln zł, 441 mln zł oraz 620 mln zł (w tym koszty prac rekultywacyjnych, które w całości miały być wykonane w 2023 r. - 86 mln zł).

Projekty programów kierowane były do zaopiniowania przez ARP, która rekomendowała ministrom kierunkowe ich akceptowanie po wprowadzeniu przez SRK zmian wskazywanych w rekomendacjach.

W programie likwidacji z 2017 r. założono, że całkowity koszt likwidacji wyniesie 381 798,5 tys. zł, a likwidacja zakończy się do końca 2020 r. W programie wskazano, że JSW planuje odzyskać część majątku pozostawionego na dole i powierzchni kopalni i w tym celu została podpisana w dniu 31 marca 2017 r. z SRK umowa, w której określono zakres rzeczowy i uregulowano kwestię płatności za wykorzystanie

⁴¹ Uchwałą nr 36/30/20/2017/Z/VI.

⁴² Uchwałą nr 16/31/2017/Z/VI.

⁴³ Program Likwidacji KWK "Krupiński" w latach 2017-2020.

⁴⁴ Aneks do Programu Likwidacji KWK "Krupiński" w latach 2017-2020.

infrastruktury KWK "Krupiński". W programie zamieszczono harmonogram zapotrzebowania na środki z dotacji budżetowej, który nie wskazywał innych źródeł finansowania likwidacji.

W opinii z dnia 24 kwietnia 2017 r. ARP wskazano m.in., że w projekcie programu:

- znacznie zaniżono przychody,
- koszty likwidacji oraz zabezpieczenia wyrobisk mogą ulec zmniejszeniu,
- należy przeanalizować zakres rzeczowy utrzymywania obiektów w aspekcie minimalizacji kosztów.

ARP uznała, że program jest możliwy do kierunkowego zaakceptowania.

Minister Energii poinformował SRK w dniu 25 kwietnia 2017 r. o kierunkowej, warunkowej akceptacji programu.

(akta kontroli 1089 – 1183)

W programie likwidacji z 8 lipca 2019 r. założono, że całkowity koszt likwidacji wyniesie 440 559,6 tys. zł, a likwidacja zakończy się do końca 2021 r. W programie wskazano, że proponowane wydłużenie okresu likwidacji o rok tj. do końca 2021 r. podyktowane jest szerokim zainteresowaniem dotyczącym wykorzystania infrastruktury KWK "Krupiński". Wskazano także, że równie ważnym czynnikiem mającym wpływ na terminy jest wymagana kolejność likwidacji trzech szybów. Na posiedzeniu Zespołu do spraw Likwidacji Szybów w dniu 1 stycznia 2019 r. ustalono, że jedynie likwidacja w pierwszej kolejności szybu I z równoległym wykonaniem prac przygotowawczych w szybach II i III, a w następnych krokach równoległym zasypywaniem dwóch pozostałych szybów zapewnia maksymalny poziom bezpieczeństwa. W pierwszym programie zakładano równoległą likwidację wszystkich trzech szybów. Do programu załączono harmonogram zapotrzebowania na środki dotacji budżetowej nie podając innych źródeł finansowania likwidacji.

W opinii ARP z dnia 18 lipca 2019 r.⁴⁵ podano m.in., że koncepcja realizacji zadań likwidacyjnych uległa zasadniczej zmianie, odstąpiono od wszelkich prac związanych z likwidacją szybów i 49 obiektów powierzchniowych. Przyczyną zmian wprowadzanych w rocznych planach likwidacji było przyjęcie koncepcji wykorzystania majątku KWK "Krupiński" do inwestycji aktywizujących gospodarczo teren po zlikwidowanej kopalni. JSW Innowacje oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna⁴⁶ prowadziły rozmowy w celu stworzenia na bazie majątku KWK "Krupiński" podziemnej elektrowni szczytowo-pompowej, fabryki ogni wodorowych, zakładu produkcji włókien węglowych, linii produkcyjnych autobusów, lokomotyw i samochodów dostawczych o napędzie elektrycznym lub wodorowym oraz budowy samowystarczalnego osiedla mieszkaniowego wykorzystującego energię geotermalną. W związku z tą koncepcją zaplanowano czasowe wstrzymanie likwidacji infrastruktury dołowej z uwzględnieniem możliwości docelowego odstąpienia od likwidacji SRK. W dniu 11 listopada 2019 r. SRK zwróciła się do ME o zgodę na opracowanie aneksu do programu likwidacji zakładającego jej zakończenie do końca 2024 r. i odstąpienie od likwidacji obiektów potrzebnych potencjalnym inwestorom. W grudniu 2019 r. ME odpowiedziało, że oczekuje na przedłożenie aneksu. SRK nie przedłożyła tego aneksu, a w rocznym planie zadań na 2019 r. zaplanowano realizację całkowitej likwidacji zakładu górniczego. W wyniku rozmów z potencjalnym inwestorem (Tamar Resources) z udziałem ME realizacja prac likwidacyjnych KWK "Krupiński" została wstrzymana na okres trzech miesięcy⁴⁷. W odniesieniu do

⁴⁵ Pismo nr OKT.4410.2019.SK 418.

⁴⁶ Dalej KSSE.

⁴⁷ Do dnia 3 lipca 2018 r. kiedy podczas posiedzenia Sejmowej Komisji do Spraw Energii i Skarbu Państwa poinformowano o niekontynuowaniu rozmów z Tamar Resources.

utrzymania obiektów w trakcie likwidacji ARP wskazała, że zwiększenie kosztów o 40 299,6 tys. zł wynika z przedłużenia procesu likwidacji o rok.

Minister Energii warunkowo zaakceptował w dniu 5 sierpnia 2019 r. kierunkowo aneks nr 1, a SRK przesłała w dniu 24 września 2019 r. aktualizację programu.

(akta kontroli str. 1184 - 1363)

Były Sekretarz Stanu w MAP Adam Gawęda wyjaśnił⁴⁸ m.in., że decyzja o wstrzymaniu likwidacji nie obejmowała wstrzymania likwidacji kopalni, lecz jej obiektów podstawowych – szybów i była podjęta dla pełnego zbadania możliwości ich zastosowania do innych celów.

(akta kontroli str. 2691 - 2693)

SRK złożyła do MAP w dniu 30 kwietnia 2021 r. aneks nr 2 do programu likwidacji, w którym podano, że wydłużenie okresu likwidacji KWK "Krupiński" o kolejne półtora roku, tj. do końca II kwartału 2023 r. jest spowodowane szerokim zainteresowaniem dotyczącym wykorzystania infrastruktury KWK "Krupiński". Do programu załączono harmonogram finansowania likwidacji wraz ze wskazaniem źródeł finansowania przewidujący koszty realizacji zadań ogółem 620 389,9 tys. zł w tym finansowane:

- 401 173,4 tys. zł - z dotacji,
- 36 979,7 tys. zł - z przychodów z likwidacji,
- 8 819,2 tys. zł - z podwyższenia kapitału – umowa z 2017 r.,
- 12 161,3 tys. zł - z podwyższenia kapitału – umowa z 2018 r.,
- 69 771,8 tys. zł - z podwyższenia kapitału – umowa z 2020 r.,
- 5 482,2 tys. zł - ze środków własnych,
- 86 000,0 tys. zł – z NFOŚiGW.

W opinii z dnia 11 czerwca 2021 r.⁴⁹ ARP wskazała, że powodem wstrzymania procesu likwidacji było zainteresowanie wykorzystaniem części infrastruktury byłej KWK „Krupiński” przez inwestorów zewnętrznych. W dniu 2 kwietnia 2021 r., MAP skierowało do SRK pismo znak DGA.I.070.7.2020 IK: 445789, w którym między innymi wyrażono zgodę na kontynuowanie likwidacji, jeżeli do 15 kwietnia 2021 r. nie rozpoczną się rozmowy dotyczące zawarcia porozumienia w przedmiocie ponoszenia kosztów działania i funkcjonowania KWK „Krupiński” przez firmę Silesian Coal. Jako generalną przyczynę konieczności przedłużenia procesu likwidacji wskazano wcześniejsze wstrzymanie prac likwidacyjnych oraz opóźnienie w procesie likwidacji szybów. W konkluzji opinii podano, że aneks nr 2 do Programu likwidacji KWK „Krupiński” w latach 2017 - 2021 jest możliwy do kierunkowego zaakceptowania.

Minister Aktywów Państwowych warunkowo akceptował w dniu 16 czerwca 2021 r. aneks nr 2 do programu likwidacji.

(akta kontroli str. 1364 - 1525)

2.1.1. Umowy dotacji na likwidację

Wysokość dotacji na likwidację KWK "Krupiński" przez SRK były określane w corocznie podpisywanych umowach. Szczegółowej kontroli poddano dwie umowy.

W dniu 6 lutego 2020 r.⁵⁰ została zawarta umowa pomiędzy Ministrem Aktywów Państwowych reprezentowanym przez Dyrektora Departamentu Górnictwa w MAP a SRK. Umowę zawarto w celu realizacji przepisów:

- 1) art. 26 ust. 1 pkt 1 i 1 oraz ust. 4 ustawy o funkcjonowaniu gwk,
- 2) rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalni, działań

⁴⁸ Pismo z dnia 6 kwietnia 2023 r.

⁴⁹ Pismo znak ZKDB.4411.14.3.2020.

⁵⁰ Nr 5/II/D/10001/2830/20/DGA.

wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym

Minister udzielił przedsiębiorstwu górniczemu dotacji budżetowej na:

- 1) realizację zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń o których mowa w § 2 pkt 1 rozporządzenia,
- 2) realizację zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, o których mowa w § 2 pkt 2 rozporządzenia,
- 3) pokrycie kosztów ogólnego zarządu, o których mowa w § 2 pkt 3 lit a tiret pierwsze i drugie oraz lit. b rozporządzenia związanych wyłącznie z zadaniami wykonywanymi w trakcie likwidacji kopalń.

SRK zobowiązała się do zrealizowania zadań zgodnie z zaakceptowanymi rocznymi planami na 2020 r. dotyczącymi 15 kopalń, w tym KWK "Krupiński". Na sfinansowanie realizacji zadań i pokrycie kosztów likwidacji minister udzielił SRK dotacji w łącznej wysokości 295 238 500 zł, w tym na likwidację KWK "Krupiński" 38 342 200 zł., która miała być przekazywana zaliczkowo w ratach miesięcznych, na specjalnie w tym celu wyodrębnione rachunki.

Do umowy załączono roczne plany na 2020 r. dotyczące poszczególnych kopalń, w tym KWK "Krupiński". Do umowy zawarto 6 aneksów :

- 26 maja 2020 r. bez zmiany kwoty dotacji na KWK "Krupiński" (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji pomiędzy oddziałami),
- 2 lipca 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 290 192 180 zł, w tym na KWK "Krupiński" na 34 814 351 zł (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji pomiędzy oddziałami),
- 2 września 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 351 629 012 zł, w tym na KWK "Krupiński" na 43 232 107 zł (na wniosek SRK o przesunięcie dotacji),
- 5 października 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 373 960 012 zł, w tym na KWK "Krupiński" 45 655 311 zł, (na skutek pozyskania przez MAP dodatkowych środków)
- 9 listopada 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem na 546 965 152 zł, w tym na KWK "Krupiński" 65 117 651 zł, (na skutek nowelizacji ustawy budżetowej),
- 9 grudnia 2020 r. zmieniono kwotę dotacji ogółem 535 318 047,11 zł, w tym na KWK "Krupiński" na 64 912 759,53 zł (na wniosek SRK).

(akta kontroli str. 1526 - 1569)

Umowę z 30 marca 2021 r.⁵¹ pomiędzy Ministrem Aktywów Państwowych reprezentowanym przez Sekretarza Stanu w MAP a SRK zawarto na podstawie przepisów art. 26 ust. 1 pkt 1 i 1 oraz ust. 4 ustawy o funkcjonowaniu gwk, oraz rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym.

Minister udzielił SRK dotacji w kwocie 79 860 500 zł na realizację zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń o których mowa w § 2 pkt 1 rozporządzenia, a SRK zobowiązało się zrealizować zadania zgodnie z rocznym planem zadań wykonywanych w trakcie likwidacji KWK „Centrum” na 2021 rok.

⁵¹ Nr 9/III/D/10001/2830/21/DGA.

W aneksie nr 1 do umowy zawartym w dniu 23 listopada 2021 r. określono kwotę dotacji na 123 502 253,92 zł i dodano 9 innych KWK, w tym KWK "Krupiński" z kwotą dotacji 4 214 800,10 zł.

W aneksie nr 2 zawartym w dniu 13 grudnia 2021 r. zmieniono kwotę dotacji na 127 307 469,90 zł bez zmiany kwoty dotacji na KWK "Krupiński".

(akta kontroli str. 1570 – 1585, 1883 - 1914)

NIK zauważa, że częstotliwość zmian umowy dotacji oraz skala zmian środków dotacji przeznaczanych na likwidację kopalń przez SRK powodowała brak pewności finansowania co mogło negatywnie wpływać na planowanie i przebieg działań likwidacyjnych i przekładać się na zwiększenie ich kosztów.

MAP wyjaśniło⁵², że środki na finansowanie zadań SRK na podstawie ustawy o funkcjonowaniu gwk zostały częściowo uwzględnione w projekcie ustawy budżetowej na 2021 r. oraz częściowo w nowelizacji ustawy budżetowej na 2020 r. (w wydatkach majątkowych). Głównym źródłem finansowania zadań ujętych w rocznych planach na 2021 r. były środki z podwyższenia kapitału SRK co spowodowało, że dotację przyznano jedynie na likwidację KWK Centrum gdyż kwota dotacji była zbyt niska aby ją dzielić na wszystkie oddziały. W związku z wygospodarowaniem nadwyżki środków budżetowych wystąpiła możliwość przyznania dotacji innym oddziałom.

Dalej wyjaśniono, że kwoty dotacji określone w planach podawane są informacyjnie, a kwota przyznanej dotacji w umowie zależy od dostępnego limitu wydatków określonego w planie finansowo-rzeczowym MAP, który wynika z limitów wskazanych w ustawie budżetowej. Limit wydatków na dofinansowanie restrukturyzacji w sektorze gwk w ramach dotacji celowej dla części budżetowej 48 – Gospodarka złożami kopalni, obejmuje nie tylko fizyczną likwidację kopalń, ale również wypłaty świadczeń pracowniczych, a także naprawianie szkód górniczych. Biorąc pod uwagę potrzeby SRK, ustawowy limit jest dzielony najpierw na poszczególne tytuły, a w ramach tytułów na poszczególne jednostki. Kiedy limit ustawowy nie wystarcza na realizację rocznych planów konieczne jest aneksowanie planów jak i umów dotacji.

Następnie podano, że roczne plany likwidacji są uszczegółowieniem wieloletniego Programu likwidacji, a planowane przedsięwzięcia wynikają z zasad sztuki górniczej i są realizowane w oparciu o dokumentację, analizy i opracowania kompetentnych podmiotów np. Głównego Instytutu Górnictwa. Możliwość ich realizacji jest ograniczona dostępnością środków budżetowych. W pierwszej kolejności są zabezpieczane środki na wypłaty wynagrodzeń i świadczeń socjalnych, zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, finansowanie zadań rozpoczętych. Proces przygotowania rocznego planu jest rozłożony w czasie z uwzględnieniem wykonania planu bieżącego.

(akta kontroli str. 2710 - 2715)

Departament Górnictwa w MAP kierował w oparciu o opinię ARP do Sekretarza Stanu w MAP wnioski o uruchomienie dotacji w poszczególnych miesiącach na finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń i związanych z nimi kosztów ogólnego zarządu, a także działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń. Kontroli poddano wnioski o wypłaty rat dotacji w okresie obejmującym kolejne miesiące od września do grudnia 2020 r. Kwoty rat dotacji budżetowej w tym okresie przeznaczonej na likwidację KWK "Krupiński" wyniosły odpowiednio: 8 417 756 zł, 2 423 204 zł, 9 380 442 zł, 9 877 006,53 zł.

(akta kontroli str. 1586 – 1593)

2.1.2. Umowy podwyższenia kapitału SRK

⁵² Pismo IK:815425 (815173) z dnia 20.marca 2023 r. podpisane przez Dyrektora Departamentu Górnictwa i Hutnictwa w MAP.

Likwidacja KWK "Krupiński" była m. in. finansowana przez SP częścią środków wnoszonych na opłacenie objęcia akcji serii C, F, H, J za łączną kwotę 2,3 mld zł w kapitale zakładowym SRK na podstawie umów:

- z dnia 12 grudnia 2017 r.⁵³ 1 000 000 akcji serii C za cenę 300 mln zł, z terminem wpłaty do 15 grudnia 2017 r.- nie określono terminu wykorzystania środków wskazując, że sprawozdanie końcowe z ich wykorzystania powinno zostać złożone w terminie nie późniejszym niż przedłożenie Walnemu Zgromadzeniu sprawozdania finansowego za rok 2023;
- z dnia 31 grudnia 2018 r.⁵⁴ 250 000 akcji serii F za cenę 150 mln zł, z terminem wpłaty do 16 stycznia 2019 r. i terminem wykorzystania do dnia 31 marca 2019 r.;
- z dnia 18 grudnia 2020 r.⁵⁵ 879 506 akcji serii H za cenę 879,506 mln zł z terminem wpłaty do dnia 23 grudnia 2020 r.
- z dnia 21 grudnia 2021 r.⁵⁶ 1 000 000 akcji serii J za cenę 1 000 mln zł w terminie do dnia 31 grudnia 2021 r.

Środki przekazywane SRK miały być wykorzystane na pokrycie kosztów nadzwyczajnych określonych w załączniku do Decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (2010/787/UE) w ramach limitu⁵⁷, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw⁵⁸.

W przypadku wykazania w sprawozdaniach końcowych niewykorzystania środków finansowych miało nastąpić obniżenie kapitału o tę kwotę kapitału zakładowego SRK.

W celu zapewnienia należytej kontroli wykorzystania środków SRK została zobowiązana w umowach m. in. do:

- 1) przedkładania ministrowi projekcji wydatków
- 2) przedkładania ministrowi informacji o wydatkowaniu środków,
- 3) przedkładania sprawozdania końcowego (z załączeniem raportu biegłego, opinii RN SRK, sprawozdania dotyczące umowy z 2021 r. miały być przesyłane także do Agencji Rozwoju Przemysłu SA Oddział w Katowicach)
- 4) udostępniania na żądanie ministra wszelkich dokumentów i informacji
- 5) informowania ministra o zdarzeniach mających wpływ na realizację umowy

W przypadku niewykorzystania środków SRK była zobowiązana do ich zwrotu, który miał także nastąpić w sytuacji stwierdzenia wykorzystania środków niezgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 1593 - 1627)

ME i MAP przekazały na rachunek SRK kwoty przeznaczone na opłacenie podwyższonego kapitału zgodnie z terminami określonym w umowach tj.:

- w dniu 14 grudnia 2017 r.	300 000 000 zł,
- w dniu 15 stycznia 2019 r,	150 000 000 zł,
- w dniu 20 grudnia 2020 r.	879 506 000 zł,
- w dniu 28 grudnia 2021 r.	1 000 000 000 zł.

⁵³ Umowa 159/II/P/10001/6010/17/PKN.

⁵⁴ Umowa 131/III/P/10001/6010/18DGA.

⁵⁵ Umowa 3/III/A/10001/20/DGA.

⁵⁶ Umowa 2/III/A/10001/6010/21 DGA.

⁵⁷ Określonego na 7 mld zł w latach 2015-2023.

⁵⁸ Dz.U. poz. 143 ze zm.

Na pytanie, dlaczego SP obejmował i opłacał objęcia akcji serii F, H, J - chociaż nie upłynął termin wykorzystania środków z opłacenia objęcia przez SP akcji serii C - MAP wyjaśniło⁵⁹, że środki finansowe w ramach dokapitalizowania uzupełniają niedobór środków dotacyjnych w stosunku do zgłoszonego zapotrzebowania lub też zastępują finansowanie w formie dotacji. Forma udzielonego finansowania jest określana podczas prac nad projektem ustawy budżetowej lub projektem jej nowelizacji, za które jest odpowiedzialny Minister Finansów. W zależności od możliwości budżetu państwa SRK otrzymuje środki w formie dotacji lub dokapitalizowania. Możliwą formą finansowania zadań i działań wynikających z ustawy o funkcjonowaniu gwk są również skarbowe papiery wartościowe.

MAP nie wyjaśniło w jaki sposób określono nominalną wartość jednostkową akcji serii C, F, H, J, i z czego wynika zróżnicowanie tej wartości w kolejnych seriach wskazując, że w zakresie określenia nominalnej wartości jednostkowej akcji serii C i F odpowiedzialnym był Departament Nadzoru w Ministerstwie Energii. Wskazało dalej, że w trakcie podwyższeń kapitału dla serii H i J przyjęto założenie, że 10% podwyższenia jest kierowane na kapitał zakładowy, a 90% na kapitał zapasowy. Określenie wartości podwyższenia kapitału zakładowego (wartość nominalna podwyższenia) jest czynnością techniczną i nie ma wpływu na wielkość finansowania otrzymywanego przez Spółkę.

Dalej MAP wyjaśniło, że zgodnie z zapisami umów dokapitalizowania z lat 2017, 2018 i 2020, w celu zapewnienia należytej kontroli wykorzystania środków SRK przedkłada sprawozdania roczne wraz z opinią i raportem biegłego rewidenta z badania wykorzystania środków z dokapitalizowania. Do sprawozdań dołączane są uchwalone przez Radę Nadzorczą opinie o rzetelności i wiarygodności sprawozdań. Z tego powodu nie korzystano z prawa bezpośredniej kontroli. Prawidłowość wykorzystania środków z umowy dokapitalizowania zawartej w 2021 r. będzie kontrolowana przez ARP.

W wyjaśnieniach wskazano także, że umowy dokapitalizowania nie zawierają, co do zasady, terminów wykorzystania środków z uwagi na możliwość elastycznego ich wykorzystania przez SRK. W przypadku umowy dotyczącej akcji serii F wyznaczono termin do 31 marca 2019 r. wynikający z art. 29b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2018⁶⁰.
(akta kontroli 2716 - 2718)

Minister Finansów wyjaśniła⁶¹, że decyzja o podniesieniu kapitału zakładowego SRK należy do organu ją nadzorującego - jest to obecnie Minister Aktywów Państwowych. W wyjaśnieniach wskazano, że organ nadzorujący posiada pełnię wiedzy na temat sytuacji finansowej Spółki oraz odpowiada za dobór optymalnych rozwiązań do realizacji zadań publicznych. Jest też odpowiedzialny za rozliczenie powierzonych środków publicznych (zgodnie z art. 44 oraz 175 ustawy o finansach publicznych). Za realizację wydatków w poszczególnych częściach budżetowych odpowiadają ich dysponenci. Dysponenci we wnioskach kierowanych do Ministra Finansów, co do zasady, określają klasyfikację budżetową i charakter ekonomiczny wnioskowanych wydatków.

W załączeniu do wyjaśnień przekazano wniosek Ministra Energii z 27 grudnia 2018 r. o wydanie decyzji budżetowej oraz pismo Ministra Aktywów Państwowych z 7 września 2021 roku o kwotach dodatkowych potrzeb na 2021 rok – stanowiące podstawę do szacowania potrzeb podczas prac nad nowelizacją ustawy budżetowej na 2021 rok.

⁵⁹ Pismo IK: 813876 z 14 marca 2023 r. podpisane przez Zbigniewa Kłodę Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu w MAP.

⁶⁰ Dz. U. z 2018 r. poz.2383.

⁶¹ Pismo FG4.080.1.2023 z 22 marca 2023 r.

(akta kontroli 2694 - 2695)

Dyrektor Departamentu Górnictwa i Hutnictwa wyjaśnił⁶², że w MAP jest prowadzony monitoring dostępności środków w części budżetowej 48 – gospodarka złożami kopalni pod kątem zabezpieczenia środków na realizację zadań wynikających z ustawy o funkcjonowaniu gwk. W związku z pracami nad projektem ustawy budżetowej na 2021 r w obliczu potrzeb zabezpieczenia ciągłości finansowania zadań realizowanych przez SRK, MAP wystąpiło do Ministra Finansów o zwiększenie części budżetowej 48 - gospodarka złożami kopalni na kwotę 1 mld zł w grupie wydatków majątkowych, z przeznaczeniem na dokapitalizowanie SRK.

Ustawowe zadania realizowane przez SRK charakteryzujące się powtarzalnością, a związane m.in. z działaniami na powierzchni, zabezpieczaniem sąsiednich kopalni czynnych przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, opierają się w dużej mierze na przetargach, co w sytuacji dysponowania przez spółkę kapitałem ułatwia finansową realizację zadań. Bez zabezpieczenia źródła finansowania, SRK nie rozpoczyna procedury przetargowej, gdyż w przypadku jej pozytywnego rozstrzygnięcia i jednocześnie braku gwarancji środków finansowych, nie może jej zrealizować. Bieżący dostęp do środków finansowych bywa często kluczowy, jeśli chodzi o niezakończoną realizację zadań. Z doświadczeń lat ubiegłych wynika, że bywały przypadki kilkukrotnego aneksowania umów dotacyjnych, gdyż środki były zabezpieczane w części 48 doraźnie tj. na każdy miesiąc odrębnie, co uniemożliwiało SRK jakiegokolwiek planowanie w dłuższej perspektywie czasowej. Ograniczanie dostępności środków finansowych ma wpływ na wydłużenie procesu likwidacji, a co za tym idzie zwiększa jej koszty, w związku z czym zabezpieczenie finansowania dla SRK ma istotne znaczenie dla terminowej realizacji procesu likwidacji kopalni.

(akta kontroli str. 2724 - 2726)

SRK złożyła m.in. pięć sprawozdań z rocznego wykorzystania w latach 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022 wydatków określonych w umowie z 12 grudnia 2017 r.

SRK złożyła 10 marca 2020 r. sprawozdanie końcowe z realizacji w 2019 r. wydatków określonych w umowie z 31 grudnia 2018 r., a następnie w dniu 3 czerwca 2019 r. korektę tego sprawozdania. Wydatki dotyczące likwidacji KWK "Krupiński" w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 marca 2019 r. wyniosły 21,92 mln zł.

SRK złożyła dwa sprawozdanie z rocznej realizacji w 2021 r. i 2022 r. wydatków określonych w umowie z 18 grudnia 2020 r. Wydatki poniesione w trakcie likwidacji KWK "Krupiński" wyniosły łącznie 57,26 mln zł

SRK złożyła sprawozdanie z realizacji wydatków poniesionych w grudniu i narastająco w 2022 r. określonych w umowie z 21 grudnia 2021 r. Wydatki wyniosły narastająco 41,79 mln zł.

(akta kontroli str. 1632 -1882)

MAP wyjaśniło⁶³, że nie prowadziło bezpośrednich kontroli wykonania zadań i wykorzystania środków z podwyższenia kapitału, o których mowa w umowach objęcia przez SP akcji SRK serii C, F, H, J., a prawidłowość wykorzystania środków z umowy dokapitalizowania z 2021 r. będzie kontrolowana przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA⁶⁴.

⁶² Pismo IK: 820611 (820441) z dnia 31 marca 2023 r. podpisane przez Dyrektora Departamentu Górnictwa i Hutnictwa.

⁶³ Pismo DKA.II.092.13.2022 IK 806336 z dnia 17 lutego 2023 r. . podpisane przez Zbigniewa Kłodę Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu w MAP.

⁶⁴ Dalej: ARP.

MAP wyjaśniło⁶⁵ m. in., że: „Środki finansowe w ramach dokapitalizowania, jak pokazują doświadczenia lat ubiegłych, uzupełniają niedobór środków dotacyjnych w stosunku do zgłoszonego zapotrzebowania lub też zastępują finansowanie w formie dotacji. Forma udzielonego finansowania jest określana podczas prac nad projektem ustawy budżetowej lub projektem jej nowelizacji, za które jest odpowiedzialny Minister Finansów. W związku z powyższym, w zależności od możliwości budżetu państwa SRK otrzymuje środki w formie dotacji lub dokapitalizowania...”

(akta kontroli str. 2728)

2.2. Roczne plany likwidacji

SRK przedkładała corocznie roczne plany likwidacji. Szczegółowemu badaniu poddano trzy plany na lata 2020, 2021, 2023.

W listopadzie 2019 r. SRK przedstawiła MAP Roczny Plan Zadań Wykonywanych w Trakcie Likwidacji KWK "Krupiński" na 2020 rok, w którym wskazano harmonogram zapotrzebowania na środki dotacji budżetowej na kwotę 88 425 350 zł i przychody z likwidacji w wysokości 7 318 580 zł (razem 95 743 930 zł).

Aneks nr 1 z dnia 1 czerwca 2020 r. zmieniono kwotę dotacji na 70 583 712,53 zł przychody z likwidacji nie uległy zmianie (7 318 580 zł) dodano finansowanie z umowy podwyższenia kapitału z 12 grudnia 2017 r. na kwotę 657 518,06 zł oraz środki własne w kwocie 75 177,41 zł. przychody z likwidacji zmieniono na 7 292 419 zł, (razem 78 735 988 zł),

Aneks nr 2 z dnia 27 października 2020 r. ponownie zmieniono kwotę dotacji na 65 117 650,33 zł, finansowanie z umowy podwyższenia kapitału z 12 grudnia 2017 r. pozostało bez zmian (657 518,06 zł), środki własne zmieniono na kwotę 177,41 zł (razem 73 067 765).

(akta kontroli str. 1915 - 2178)

W Rocznym Planie Zadań Wykonywanych w Trakcie Likwidacji KWK "Krupiński" na 2021 r. z dnia 26 listopada 2020 r. określono kwotę dotacji na 88 081 841 zł oraz kwotę przychodów z likwidacji na kwotę 5 448 770 zł. (razem 93 530 611 zł).

W aneksie nr 1 z dnia 19 lipca 2021 r. zmieniono kwotę dotacji na 0 zł, określono przychody z likwidacji w ujęciu kasowym w kwocie 6 876 607 zł, dodano kwotę przychodów z likwidacji niewykorzystanych w 2020 r. 593 515,53 zł dodano środki z podwyższenia kapitału z umowy z dnia 18 grudnia 2020 zł w wysokości 66 019 720,47 zł oraz dodano środki własne w wysokości 437 437 zł (razem 73 927 280 zł)

W aneksie nr 2 z dnia 27 października 2021 r. zmieniono kwotę dotacji na 4 000 000 zł, przychody z likwidacji w ujęciu kasowym zmieniono na kwotę 6 976 757 zł, przychody z likwidacji niewykorzystane w 2021 r. pozostały niezmienione w kwocie 593 515,53 zł, zmieniono kwotę środków z podwyższenia kapitału z umowy z dnia 18 grudnia 2020 r. na 55 315 639,47 zł, zmieniono środki własne na kwotę 40 512 zł, razem 66 926 424 zł.

(akta kontroli str. 23179 - 2437)

SRK skierowała 29 listopada 2022 r. do MAP Roczny Plan Zadań Wykonywanych w Trakcie Likwidacji KWK "Krupiński" na 2023 r. Likwidacja planowana była do końca czerwca 2023 r. Wcześniej zlikwidowano już 87 860 m wyrobisk korytarzowych oraz 2 226,7 m wyrobisk pionowych (szybów). Do końca roku 2022 r. planowano likwidację pozostałych 375,5 wyrobisk pionowych. W załączonym do planu harmonogramie

⁶⁵ W piśmie DKA.II.092.13.2022 IK: 806336 z dnia 17 lutego 2023 r. . podpisane przez Zbigniewa Kłodę Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu w MAP.

zapotrzebowania na środki z dotacji budżetowej w łącznej kwocie 33 030 923 zł podano źródła finansowania likwidacji dla okresu styczeń-czerwiec 2023 r.:

- 19 322 527 zł dotacja podmiotowa,
- 7 183 355 zł dotacja celowa,
- 291 796 zł przychody z likwidacji,
- 10 944 185 zł umowa z 21 grudnia 2021 r. (objęcie przez SP akcji SRK),
- 169 935 zł środki własne.

W planie rocznym na 2023 r. wskazano, że SRK nie planuje w 2023 r. prowadzenia prac związanych z rekultywacją terenów pogórnich.

(akta kontroli str. 2438 – 2498)

Do dnia zakończenia kontroli tereny pogórnice nie zostały zrehabilitowane.

MAP wyjaśniło⁶⁶, że w pierwszej połowie 2023 r. realizowane miały być przez SRK trzy zadania rekultywacyjne, ale przedłużył się czas zatwierdzenia zmian w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego⁶⁷ Gminy Suszec dla terenów podlegających rekultywacji. Gmina planuje zatwierdzenie MPZP w pierwszej połowie 2023 roku, a realizacja rekultywacji będzie przesunięta do Oddziału SRK „Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji”.

Dalej wyjaśniono, że nie jest przewidywana aktualizacja programu likwidacji KWK „Krupiński”, a likwidacja całkowita KWK „Krupiński” sprowadza się do likwidacji tzw. obiektów podstawowych zakładu górnego. Pozostałe prace, w tym rekultywacja terenu górnego mogą być realizowane również po likwidacji zakładu górnego. Taką możliwość wskazują przepisy rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górnego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym⁶⁸.

(akta kontroli str. 2724 - 2726)

2.3. Sprawozdania z likwidacji

SRK składała sprawozdania roczne z realizacji planu likwidacji. Kontroli poddano dwa sprawozdania, za rok 2020 oraz za rok 2021.

SRK złożyła w dniu 17 lutego 2021 r. Sprawozdanie z realizacji rocznego planu zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń wraz z rocznym rozliczeniem rzeczowo-finansowym w zakresie wykorzystania dotacji w 2020 r. Zrealizowano w 100% wszystkie sześć działań, które były zaplanowane; dwóch działań (zabezpieczenie kopalń sąsiednich i rekultywacja terenów pogórnich) nie planowano na 2020 r. Nakłady planowane wykonano w 98 %. W części A sprawozdania wskazano realizowane przedsięwzięcia, a w części B wskazano nakłady na ich realizację tj.:

- I. Likwidacja oraz zabezpieczenie wyrobisk korytarzowych – zrealizowano 13 zadań polegających na otamowaniu wyrobisk – zrealizowano 100% planu, zrealizowane nakłady 0 zł, planowane 0 zł.
- II. Likwidacja i zabezpieczenie szybów i szybików – zrealizowano jedno zadanie stanowiące 100% planu, zrealizowane nakłady wyniosły 6 152 600 zł, planowano 6152 600 zł
- III. Zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym - SRK nie planowała i nie realizowała tego zadania.

⁶⁶ Pismo IK: 820611 (820441) z dnia 31 marca 2023 r. podpisane przez Dyrektora Departamentu Górnictwa i Hutnictwa.

⁶⁷ Dalej MPZP

⁶⁸ Dz. U. poz. 684.

- IV. Likwidacja infrastruktury kopalni – zrealizowano 42 zadania tj. 100% planu, poniesiono nakłady w wysokości 1 258 888,38 zł (683 233,19 ze środków dotacji budżetowej i 575 655,19 ze środków w ramach umowy z 12 grudnia 2017 r.), planowano 1 258 891 zł.
- V. Rekultywacja terenów pogórnich – nie planowano i nie realizowano takich zadań.
- VI. Utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zapewniającej bezpieczną likwidację zakładu górniczego – zaplanowano i zrealizowano 8 zadań stanowiące 100% planu, na realizację zadań poniesiono nakłady w wysokości 22 102 183,88 zł (19 705 642,31 zł z dotacji, 2 396 459,16 z przychodów z likwidacji, 82,41 ze środków własnych) wobec planowanych 22 651 411 zł.
- VII. Wykonanie prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom w związku z likwidowanym zakładem górniczym – zrealizowano 10 zadań stanowiących 100% planu, poniesiono nakłady w wysokości 25 037 670,23 zł (21 685 429,84 z dotacji, 81 862,87 ze środków z umowy z 12 grudnia 2017 r., 3 270 282,52 z przychodów z likwidacji, 95 zł ze środków własnych, wobec planowanych 25 401 823 zł.
- VIII. Opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań – zrealizowano 4 zadania stanowiące 100% planu, poniesiono nakłady w wysokości 116 234 zł (235 z dotacji, 116 000 z przychodów z likwidacji) wobec planowanych 116 235 zł.
- IX. tylko część B – Specyfikacja kosztów ogólnego zarządu oddziału wchodzącego w skład przedsiębiorstwa górniczego – na realizację 15 zadań poniesiono nakłady w wysokości 16 632 816,4 zł (16 231 450,35 zł z dotacji, 401 366,05 z przychodów z likwidacji) wobec planowanych 17 207 745 zł.
- X Przychody z likwidacji zaplanowano w wysokości 7 318 580 zł, a zaewidencjonowane przychody wyniosły 7 774 984,64 zł, tj.:
363 373,66 zł	przychody z likwidacji – sprzedaż wody,
3 181 974,15 zł	przychody z likwidacji – sprzedaż złomu,
3 632 183,54 zł	przychody z tytułu świadczonych usług,
328 038,26 zł	przychody z dzierżawy,
268 509,03 zł	przychody z tytułu kar umownych,
906,00 zł	korekty nadpłat podatku od nieruchomości.
- XI. Szczegółowe rozliczenie zadań, nakłady:
planowane ogółem	72 862 874 zł,	wykonane	71 374 562,89 zł,
planowane przychody	7 318 580 zł,	wykonane	7 187 071,73 zł,
planowane z dotacji	64 912 759,53 zł,	wykonane	63 538 795,69 zł,
planowane z umowy 2017 r.	657 518,06 zł,	wykonane	657 518,06 zł,
planowane ze śr. wł.	177,41 zł,	wykonane	177,41 zł.
- XII. Zatrudnienie na 31 grudnia 2020 r. wynosiło 148 pracowników
W części C wskazano zadania wykonane poza planem rocznym na 2020 r. i sfinansowane ze środków własnych na kwotę 86 451,63 zł.
14 stycznia 2021 r. SRK przelała na rachunek MAP kwotę 1 373 963,84 zł tytułem zwrotu niewykorzystanej dotacji budżetowej za rok 2020 – zadania w trakcie likwidacji KWK „Krupiński” – umowa 5/II/D/1001/2830/20 DGA.

(akta kontroli str. 2499-2567)

SRK złożyła 16 lutego 2022 r. Sprawozdanie z realizacji planu zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń wraz z rocznym rozliczeniem rzeczowo-finansowym w 2021 r. Wskazano w nim niepełną realizację zadań:

- II. Likwidacja oraz zabezpieczenie szybów i szybików – zrealizowano zadania rzeczowe stanowiące 80,08% planu, zrealizowane nakłady wyniosły 3 897 450 zł, planowano 4 097 450 zł.

IV. Likwidacja infrastruktury kopalni – zakres rzeczowy wykonany został w 85%, nie poniesiono nakładów, planowano nakłady na poziomie 520 327 zł.

VIII. Opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań – zrealizowano 4 zadania na 5 zaplanowanych (80% planu), poniesiono nakłady w wysokości 32 740 zł wobec planowanych 51 106 zł.

Zakres rzeczowych pozostałych zadań został zrealizowany w 100%. Przychody z likwidacji zrealizowano w wysokości 7 702 079,18 zł, tj. o 421 302,18 zł więcej niż planowano (7 280 777 zł).

(akta kontroli 2499 - 2567)

W MAP wystąpił jeden przypadek zgłoszenia zastrzeżeń do sprawozdania rocznego z likwidacji KWK "Krupiński" dotyczący błędnego sumowania a w ME nie zgłaszano zastrzeżeń do składanych sprawozdań. Nie wystąpiły przypadki, o których mowa w § 9 umów dotacji:

- wstrzymania wypłaty kolejnych rat dotacji,
- czasowego wstrzymania wypłaty,
- wykorzystania środków niezgodnie z przeznaczeniem,
- pobrania dotacji nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

(akta kontroli str. 2568 – 2597)

2.4. Koszty likwidacji

Monitoring kosztów likwidacji w MAP prowadzony jest w oparciu o sprawozdania⁶⁹ z realizacji zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń za dany miesiąc i narastająco od początku roku oraz sprawozdania roczne. Sprawozdania miesięczne sporządzane są w odniesieniu do realizacji zadań, zawartych w Zaktualizowanym Rocznym Planie rzeczowo-finansowym. Zaktualizowany Roczny Plan zadań opracowywany jest w oparciu o zweryfikowany przez ARP i zaakceptowany przez Ministra Aktywów Państwowych Roczny Plan wraz z kolejnymi aneksami. Do monitorowania kosztów likwidacji kopalń Departament Górnictwa i Hutnictwa wykorzystuje arkusz kalkulacyjny Excel.

W poniższym zestawieniu zaprezentowano źródła finansowania wydatków (w mln zł) na likwidację KWK "Krupiński"⁷⁰ w latach 2017-2022.

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	suma
dotacje	69,7	75,5	51,9	63,5	4,2	0,0	264,9
podwyższenie kapitału*	0,0	0,0	20,3	0,7	50,1	42,6	113,7
inne źródła**	6,3	3,6	8,3	7,3	8,2	10,8	44,4
ogółem	75,9	79,1	80,5	71,5	62,5	53,4	423,0

* środki z opłacenia objęcia przez SP akcji SRK serii C, F, H, J.

** przychody z likwidacji oraz środki własne SRK.

Udział środków z opłacenia przez SP objęcia akcji serii C, F, H, J SRK wyniósł w kosztach likwidacji KWK "Krupiński" w latach 2017 – 2022 odpowiednio 0%, 0%, 25%, 1%, 80%, 80%.

Udział kosztów ogólnego zarządu w kosztach likwidacji wynosił w latach 2017-2022 odpowiednio: 14%, 20%, 22%, 23%, 22%, 22%.

(akta kontroli 2633 - 2636)

⁶⁹ Pismo IK: 813876 z dnia 14 marca 2023 r. podpisane przez Dyrektora Departament Górnictwa i Hutnictwa.

⁷⁰ Na podstawie zestawienia przekazanego przez MAP w piśmie IK: 813876 z 14 marca 2023 r. podpisanego przez Dyrektora Departamentu Górnictwa i Hutnictwa w MAP.

2.5. Wstrzymanie likwidacji KWK "Krupiński"

Działania związane z likwidacją KWK "Krupiński" były trzykrotnie przerywane lub spowalniane ze względu na badania i analizy związane z przygotowaniem koncepcji gospodarczego wykorzystania infrastruktury likwidowanej kopalni przez JSW Innowacje i KSSE, Tamar Resources i SC. Analizy te nie doprowadziły do realizacji projektowanych przedsięwzięć. Spowolnienia w działaniach likwidacyjnych trwały po trzy miesiące w 2018 r. i w 2019 r., a przerwa w działaniach likwidacyjnych trwała siedem miesięcy na przełomie 2020 i 2021 r.

Zarząd SRK wyjaśnił⁷¹ że tylko w przypadku jednego okresu (22 września 2020 r. – 26 kwietnia 2021 r.) można mówić o całkowitym wstrzymaniu likwidacji – przy czym w październiku 2020 r. prowadzono jeszcze roboty likwidacyjne w szybie I. W wyjaśnieniach wskazano, że w oparciu o sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, które Oddziały SRK składają każdego miesiąca, można zauważyć, że w okresie kwiecień – lipiec 2018 r. oraz w okresie po 17 grudnia 2019 r. na KWK Krupiński nie nastąpiło całkowite wstrzymanie prac likwidacyjnych, a jedynie pewne spowolnienie w likwidacji poszczególnych wyrobisk dołowych lub obiektów powierzchniowych.

(akta kontroli 2637 - 2643)

Rozmowy dotyczące wspólnego projektu JSW Innowacje i KSSE dotyczące wykorzystania obiektów i infrastruktury po likwidowanej KWK "Krupiński" opisano w p.2.1. niniejszego wystąpienia na str. 13.

W opinii⁷² z dnia 28 lutego 2018 r. opracowanej przez Departament Nadzoru i Polityki Właścicielskiej w sprawie oferty firmy Tamar wskazano, że mając na względzie ryzyko niepowodzenia projektu, wejścia na polski rynek kapitału z nieznanymi źródłami oraz działania, które Polska musiałaby podjąć na forum KE do ewentualnej transakcji należy podejść z daleko idącą ostrożnością. Tamar nie odpowiedziała na propozycję SRK dotyczącą zagwarantowania pokrycia kosztów utrzymania infrastruktury KWK "Krupiński" w okresie przygotowania i negocjowania warunków transakcji. MAP wyjaśniło⁷³, że: „Wątpliwości co do sprzedaży KWK „Krupiński”, które podnoszono podczas posiedzenia Sejmowej komisji ds. Energii i Skarbu Państwa w dniu 3 lipca 2018 r. odnosiły się do oferty złożonej przez spółkę Tamar Resources Ltd. W ww. posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele związków zawodowych lobbujących na rzecz sprzedaży kopalni temu inwestorowi. Od Tamar Resources Ltd. oczekiwano przedstawienia informacji pozwalającej na zapoznanie się z jej dorobkiem, sytuacją finansową i konstrukcją kapitałową. Jako niezbędne wskazano przedstawienie posiadanych gwarancji bankowych ze strony banku finansującego obecną działalność spółki (ewentualnie uwiarygodnienie własnych środków), a także podanie obrotów z działalności z ostatnich trzech lat. Tamar Resources Ltd. ww. informacji nie przekazało. Ponadto Tamar Resources Ltd. oczekiwało, że Jastrzębska Spółka Węglowa SA odstąpi koncesję na rozpoznanie złóż węgla znajdujących się na południe od złoża Krupiński gdzie prawdopodobnie znajdują się zasoby węgla koksowego.

(akta kontroli str. 2644 - 2646)

Korespondencja SC w sprawie wykorzystania infrastruktury KWK "Krupiński" była kontynuowana z SRK, ME, MAP, Okręgowym Urzędem Górniczym, Gminą Suszec

⁷¹ W trakcie kontroli D/22/508 prowadzonej w SRK przez kontrolerów Delegatury NIK w Katowicach – pismo 5/N/NB/NBW /DJ/22 z dnia 2023 r.

⁷² Pismo znak IK: 199330 adresowane do Dyrektora Departamentu Górnictwa w Ministerstwie Energii.

⁷³ Pismo znak IK 665431 z dnia 28 grudnia 2021 – wyjaśnienia udzielone podczas kontroli nr P/21/019 - Przygotowanie i realizacja Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce przeprowadzaną w Ministerstwie Aktywów Państwowych.

także po jej przekazaniu do SRK⁷⁴. Potencjalnemu inwestorowi umożliwiono badanie due diligence infrastruktury KWK "Krupiński" przerywając proces likwidacji kopalni.

Minister Aktywów Państwowych poinformował⁷⁵ w dniu 3 kwietnia 2020 r. Prezesa Zarządu SC, że niezlikwidowana część infrastruktury KWK "Krupiński" stanowi jednostkę produkcyjną węgla, a Polska zgodnie z Decyzją Rady Komisji Europejskiej z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla⁷⁶ zobowiązała się ją zlikwidować. Poinformował ponadto, że niezlikwidowana część infrastruktury KWK "Krupiński" nie zostanie sprzedana żadnemu podmiotowi w celu jej wykorzystania do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na wydobywaniu węgla kamiennego, ponieważ byłoby to naruszenie Decyzji KE.

(akta kontroli str. 2647)

Podczas spotkania w MAP w dniu 15 września 2020 r. ustalono⁷⁷, że do końca 2020 r. zostaną wstrzymane prace likwidacyjne w KWK Krupiński. Uzgodniono, że do tego czasu będą prowadzone analizy i rozmowy dotyczące wykorzystania niezlikwidowanej części infrastruktury KWK „Krupiński” do wydobywania węgla ze złoża „Orzesze”. MAP zwróciło się do SRK z wnioskiem o wstrzymanie procesu likwidacji kopalni pismem⁷⁸ z dnia 21 września 2020 r.

Pismem⁷⁹ z dnia 23 listopada 2020 r. SC zwróciła się do MAP z wnioskiem o wydłużenie terminu wstrzymania likwidacji z 4 grudnia 2020 r. do 28 lutego 2021 r. Mając powyższe na uwadze, MAP zwróciło się⁸⁰ 2 grudnia 2020 r. do SRK z wnioskiem o określenie dobowego kosztu utrzymania niezlikwidowanej części KWK Krupiński. SRK podała w piśmie⁸¹ z dnia 3 grudnia 2020 r., że:

- w okresie wrzesień-październik 2020 r. Oddział KWK „Krupiński” poniósł koszty utrzymania w wysokości 11 681,6 tys. zł. (średniodobowe koszty w tym okresie wyniosły 191,5 tys. zł),
- prognozowany koszt utrzymania za listopad - grudzień 2020 r. wyniesie 13 606,8 tys. zł (średniodobowy koszt wyniesie 223,1 tys. zł),
- planowany koszt za okres styczeń - luty 2021 r. wyniesie 10 291,0 tys. zł (średniodobowy koszt wyniesie 174,5 tys. zł).
- łączne koszty w okresie wrzesień-luty wyniosły 35 373,3 tys. zł.

SRK poinformowała ponadto, że w związku z wstrzymaniem likwidacji do końca lutego 2021 r. będzie zmuszona przesunąć o kolejne dwa miesiące rozpoczęcie prac likwidacyjnych szybów I, II i III oraz infrastruktury.

MAP skierowało w dniu 4 grudnia 2020 r. pismo⁸² do SC, w którym poinformowano, że każda doba utrzymania KWK Krupiński generuje koszty na poziomie 191,5 tys. zł. i zaproponowano, aby SC pokrywała koszty utrzymywania niezlikwidowanej infrastruktury KWK Krupiński proporcjonalnie do ilości dni przez które nastąpi wstrzymanie likwidacji.

⁷⁴ Na podstawie informacji przekazanych Delegaturze NIK w Katowicach przez SRK pismem S.C./BM/AP/2022 z dnia 20 grudnia 2022 r.

⁷⁵ Pismem DGA.I.070.7.2020 IK: 445789

⁷⁶ Dz. U L 336 z 21.12.2010.

⁷⁷ Wyjaśnienia przekazane przy piśmie IK: 665431 z dnia 28 grudnia 2021 r. w związku z kontrolą nr P/21/019 - Przygotowanie i realizacja Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce przeprowadzona w MAP.

⁷⁸ Znak: DGA.I.070.7.2020.

⁷⁹ Znak SC/AD/225/2020.

⁸⁰ Pismem znak DGA.I.070.7.2020 IK: 445789.

⁸¹ SRKJTL/073-88/20 5/N/T/TŁ/D W/073-88/ 28554/20.

⁸² DGA.I.070.7.2020 IK: 445789.

W konkluzji pisma⁸³ skierowanego 12 stycznia 2021 r. przez MAP do SC wskazano, że, jeśli SC planuje zakup elementów zorganizowanej części przedsiębiorstwa KWK „Krupiński”, to musi ocenić ryzyko konieczności zwrotu całości wypłaconej pomocy publicznej, a przeprowadzona przez SRK wycena niezlikwidowanej infrastruktury kopalni wskazuje, że jej rynkowa wartość wynosi około 100 mln zł. Dalej poinformowano SC, że dalsze wstrzymanie likwidacji do lutego 2021 r. spowoduje ponoszenie prognozowanych kosztów utrzymania i wyniesie za cały okres wstrzymywania prac ponad 35 mln zł. Wskazano również, że w przypadku przyjęcia ww. propozycji niezbędne będzie zawarcie przedwstępnej umowy dot. sprzedaży aktywów KWK Krupiński, pomiędzy SC a SRK, regulującej również kwestię ponoszenia kosztów, a po podpisaniu umowy MAP wystąpi z wnioskiem do Komisji Europejskiej.

(akta kontroli str. 2642 - 2668)

W piśmie⁸⁴ SRK do MAP z dnia 4 lutego 2021 r. wskazano, że stanowisko zaprezentowane w piśmie z dnia 12 stycznia 2021 r. do SC jest rozbieżne ze stanowiskiem przedstawionym w piśmie Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Aktywów Państwowych Pana Jacka Sasina z dnia 3 kwietnia 2020 r. skierowanego do SC, zgodnie z którym niezlikwidowana część infrastruktury KWK „Krupiński” nie zostanie sprzedana żadnemu podmiotowi w celu jej wykorzystania do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na wydobywaniu węgla. SRK wnioskowało o podjęcie przez MAP kierunkowej decyzji wobec rozmów z SC i wskazała, że w razie wyrażenia decyzji właściciela SRK o kierunkowej zgodzie na sprzedaż niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”, konieczne w pierwszej kolejności będzie zawarcie z SC porozumienia, w którym inwestor zobowiąże się bezwarunkowo i bez względu na efekt końcowy negocjacji:

1. ponieść wszystkie koszty utrzymania KWK „Krupiński” od dnia 4 września 2020 r. (od dnia wstrzymania procesu likwidacji) do dnia zawarcia potencjalnej umowy sprzedaży (szacowany przez SRK czas przygotowania transakcji to minimum 6 miesięcy), a w razie braku pozytywnego wyniku negocjacji i nie zawarcia umowy sprzedaży między stronami zrzec się względem SRK roszczenia o zwrot poniesionych kosztów utrzymania KWK Krupiński;
2. ponieść wszystkie koszty, w tym w szczególności pokryć wszystkie roszczenia odszkodowawcze wykonawców spowodowane przerwaniem prac likwidacyjnych, co może także potencjalnie prowadzić do złożenia przez wykonawców oświadczeń o odstąpieniu od umów z winy SRK S.A., a w razie braku pozytywnego wyniku negocjacji i nie zawarcia umowy sprzedaży między stronami zrzec się względem SRK roszczenia o zwrot tych kosztów;
3. ponieść wszelkie koszty związane bezpośrednio lub pośrednio z procesem negocjacji oraz zawierania transakcji, w tym w szczególności koszty doradztwa prawnego i finansowego.

Dalej wskazano, że wyrażenie przez SC zgody na ponoszenie kosztów utrzymania KWK „Krupiński” od dnia 4 września 2020 roku do dnia sprzedaży jest, warunkiem koniecznym przystąpienia do jakichkolwiek negocjacji z SC oraz warunkiem koniecznym dalszego wstrzymania procesu likwidacji. Wskazano również, że kontynuacja wstrzymania procesu likwidacji KWK „Krupiński” prowadzić będzie do dalszego nieuzasadnionego ponoszenia kosztów utrzymania KWK „Krupiński” przez SRK. Podkreślono, iż wstrzymanie procesu likwidacji od dnia 4 września 2020 roku było spowodowane wyłącznie rozpoczęciem przez SC procesu audytu KWK „Krupiński”. Podkreślono też, że mając na uwadze niespotykaną dotychczas w skali europejskiej specyfikę potencjalnej transakcji, stopień jej skomplikowania

⁸³ DGA.I.070.7.2020 IK: 445789.

⁸⁴ SRK/ITL/073 -5/21 5/N/T/TL/DW/073-5/2521/2021.

i wieloaspektowość uzasadnione i konieczne byłoby zaangażowanie w procedurę zewnętrznego renomowanego doradcy prawnego oraz zewnętrznego doradcy finansowego doświadczonych w szczególności w sprawach związanych z rozliczaniem pomocy publicznej.

(akta kontroli 2642 - 2668)

W piśmie⁸⁵ SRK do MAP z 5 marca 2021 r. wskazano m.in., że:

- 26 lutego 2021 r. do SC przesłany został projekt porozumienia regulującego kwestię ponoszenia kosztów utrzymania i funkcjonowania KWK „Krupiński” w związku ze wstrzymaniem działań likwidacyjnych KWK „Krupiński”;
- 2 marca 2021 r. do SRK wpłynęło pismo SC z informacją, iż do 19 marca 2021 r. planuje prace analityczne, których przedmiotem ma być analiza prawna i biznesowa otrzymanego porozumienia, jednakże nie odniosła się w ogóle do treści porozumienia ani nie przedstawiła stanowiska w przedmiocie ponoszenia kosztów;
- 5 marca 2021 r. SRK poinformowała SC o konieczności zintensyfikowania analizy prawnej i udzielenia odpowiedzi do dnia 15 marca 2021 r.;
- w związku z otrzymaniem informacji od Tamar Resources Ltd. o zainteresowaniu nabyciem części infrastruktury KWK „Krupiński” SRK wyraziła gotowość zawarcia z tą spółką umowy o poufności, wykonania due dilligence oraz porozumienia w przedmiocie ponoszenia kosztów utrzymania KWK „Krupiński” na takich samych zasadach jak z SC.

SRK zadeklarowała wolę zawarcia do dnia 31 marca 2021 r. z wyżej wskazanymi spółkami porozumienia w sprawie pokrycia kosztów utrzymania KWK „Krupiński”, a w razie niedotrzymania tego terminu proponowała wznowienie procedury likwidacji.

(akta kontroli 2669- 2671)

W dniu 2 kwietnia 2021 r., MAP skierowało pismo⁸⁶ do SRK, w którym wyrażono zgodę na kontynuowanie likwidacji, jeżeli do 15 kwietnia nie rozpoczną się rozmowy dot. zawarcia porozumienia w przedmiocie ponoszenia kosztów działania i funkcjonowania KWK „Krupiński” z SC. Dalej wskazano, że: „...Planując dalszą współpracę z Silesian Coal, należy uwzględnić fakt, że decyzją z dnia 3 marca 2021 r., znak: DOOŚ- WDS/Z00.420.145.2019.KN.46, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska uchylił w całości decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 maja 2019 r., znak: WOOŚ.4235.14.2015.1Ł., o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: Udostępnienie i zagospodarowanie złoża węgla kamiennego „Żory-Suszec” w granicach projektowanego obszaru górniczego „Orzesze”, i odmówił określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji ww. przedsięwzięcia.”

(akta kontroli 2672)

Zarząd SRK wyjaśnił⁸⁷, że w miarę możliwości starał się prowadzić likwidację kopalni zgodnie z założeniami Programu likwidacji, pomimo występowania licznych okoliczności, które wpływały na ten proces. Jako przykład podano, że na wniosek MAP przesłany pismem nr DGA.I.070.7.2020 z 21 września 2020 r. Zarząd SRK podjął decyzję o wstrzymaniu likwidacji, jednocześnie podjęto jednak decyzję o dokończeniu rozpoczętego zakresu robót w szybie I, tj. tamowania podszybi i przygotowanie szybu do zasypu – roboty w szybie I prowadzone były do 16 października 2020 r. Dalej argumentowano, że w przypadku ewentualnej sprzedaży szybu I nabywca mógł bez znacznych nakładów finansowych odtworzyć sieć

⁸⁵ SRK/N/. 5652.2021/JG.

⁸⁶ Znak: DGA.I.070.7.2020 IK: 445789.

⁸⁷ W trakcie kontroli D/22/508 prowadzonej w SRK przez kontrolerów Delegatury NIK w Katowicach – pismo 5/N/NB/NBWW /DJ/22 z dnia.2023 r.

wentylacyjną poprzez usunięcie korków przeciwwybuchowych i tam oporowych, jednak w przypadku odstąpienia od transakcji szyb był przygotowany do zasypu. SRK przedstawiła stanowisko, że koszty wstrzymania likwidacji na Oddziale KWK „Krupiński” dotyczą tylko okresu, w którym nie ponoszono kosztów związanych z fizyczną likwidacją infrastruktury dołowej lub powierzchniowej czyli, że koszty wstrzymania likwidacji dotyczą tylko okresu 22 września 2020 r. – 26 kwietnia 2021 r. (przy czym, faktyczne zatrzymanie robót nastąpiło po 16 października 2020 r.).

Zarząd SRK podał⁸⁸, że w okresie od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. łączne koszty wstrzymania likwidacji wyniosły 28 083 895,66 zł (poniesione koszty pomniejszone o uzyskane przychody), to jest odpowiednio:

- za okres 17 października 2020 r. – 31 grudnia 2020 r. w wysokości 11 402 658,97 zł,
- za okres 01 stycznia 2021 r. – 26 kwietnia 2021 r. w wysokości 16 681 236,69zł.
(akta kontroli str. 2673 - 2679)

W odpowiedzi na pytanie o zmianę stanowiska w sprawie sprzedaży niezlikwidowanej części infrastruktury KWK „Krupiński” w stosunku do stanowiska określonego w piśmie z dnia 03 kwietnia 2020 r. skierowanego do SC, MAP wskazało⁸⁹ m.in., że „....W sytuacji, w której Skarb Państwa otrzymał ofertę zakupu infrastruktury KWK „Krupiński”, niekorzystne z punktu widzenia interesu Skarbu Państwa było jej odrzucenie bez rozpoznania tj. bez umożliwienia potencjalnemu inwestorowi przeprowadzenia badania due dilligence, o co wnosil.”

(akta kontroli str. 2680 - 2688)

Były Sekretarz Stanu w MAP Artur Soboń wyjaśnił⁹⁰ m.in., że:

- podstawą prawną do wydania przez niego polecenia o wstrzymaniu likwidacji KWK „Krupiński” był § 3 rozporządzenia Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym. W wyjaśnieniach wskazano, że na podstawie ww. rozporządzenia minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalni zatwierdza program likwidacji kopalni oraz roczny plan zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni, obejmujący w szczególności: zakres rzeczowy zadań oraz harmonogram ich realizacji, zakres finansowy zadań, przychody z likwidacji majątku kopalni oraz innych źródeł, koszty ogólnego zarządu. W sytuacji, gdy program ulegnie zmianie, minister zatwierdza zmieniony program. Taką zmianą było czasowe wstrzymanie likwidacji części krytycznych kopalni. Program następnie, zgodnie z powołanymi powyżej przepisami, wymagał akceptacji ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalni.
- Wstrzymanie likwidacji infrastruktury krytycznej KWK „Krupiński” w okresie od września do grudnia 2020 r. miało na celu umożliwienie spółce Silesian Coal przeprowadzenie analizy due dilligence, która miała na celu udzielenie odpowiedzi, czy pomimo trwającego procesu likwidacji, możliwe byłoby wznowienie pracy w oparciu o likwidowaną kopalnię. Spółka Silesian Coal oferowała zakup niezlikwidowanej infrastruktury, w tym zakup szybów,

⁸⁸ Jw. pismo 5/N/NB/NBW/ /DJ/23 dnia ____.01.2023 r.

⁸⁹ Pismo DKA.II..092.13.2022 IK: 809387 z dnia 27 lutego 2023 r. Odpowiedź podpisał z upoważnienia Ministra Aktywów Państwowych Pan Zbigniew Kloda Dyrektor Departamentu Kontroli i Audytu MAP.

⁹⁰ Pismo BKA3.0811.4.2023 z dnia 6 lutego 2023 r. podpisane przez Pana Artura Sobonia Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów.

boczniczy kolejowej itp. po cenach rynkowych w ramach przetargu. Zgodnie ze wstępny szacunkiem, przeprowadzonym przez SRK, księgową wartość niezlikwidowanego majątku wynosiła ok. 100 mln zł. Niemniej, gdyby analiza due diligence wykazała brak zasadności realizacji inwestycji, SC mogła się wycofać nie ponosząc dodatkowych kosztów. Inwestor był traktowany poważnie, tak jak jego deklaracje odnośnie możliwości zaangażowania się w projekt budowy nowej kopalni z wykorzystaniem niezlikwidowanej infrastruktury KWK „Krupiński”.

- Umożliwienie SC przeprowadzenia badania due diligence wynikało także z szeroko pojętego interesu publicznego. Możliwość wznowienia pracy kopalni m.in. dawało możliwość utworzenia około 5000 miejsc pracy, zwiększenia ilości wydobywanego węgla koksowego w Polsce, a co za tym idzie, finalnie konieczność ponoszenia przez przedsiębiorcę wszystkich opłat i podatków krajowych oraz lokalnych związanych z prowadzeniem działalności górniczej.

W wyjaśnieniach nie udzielono odpowiedzi na pytanie o przyczyny wstrzymania likwidacji bez wcześniejszego uzyskania gwarancji pokrycia kosztów w okresie wstrzymania działań likwidacyjnych wskazując, że: „...umożliwienie inwestorowi przeprowadzenie badania due diligence było daniem szansy na zakup niezlikwidowanego majątku kopalni przed nieodwracalnym procesem jakim byłaby likwidacja infrastruktury krytycznej.” W wyjaśnieniach wskazano także, że „...Obciążenie inwestora kosztami w trakcie trwania due diligence, czyli przed oceną aktywów KWK „Krupiński” ze strony potencjalnego nabywcy, nie byłoby możliwe i oznaczałoby faktyczne pozorowanie rozmowy.”

MAP wyjaśniło⁹¹ m.in., że podjęcie decyzji o czasowym wstrzymaniu likwidacji KWK „Krupiński” wpisywało się w zakres kompetencji Pana Ministra Artura Sobonia i nie wymagało szczególnej zgody Ministra Aktywów Państwowych, a czasowe wstrzymanie likwidacji kopalni miało umożliwić spółce Silesian Coal przeprowadzenie badania due diligence i dawało ostatnią szansę na zakup niezlikwidowanego majątku kopalni przed nieodwracalną likwidacją jej infrastruktury krytycznej.

(akta kontroli str. 2680 - 2688)

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej skierował w dniu 29 lipca 2021 r. pismo⁹² do Głównego Geologa Kraju Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Surowcowej Państwa dotyczące wstrzymania wydawania koncesji na wydobycie węgla kamiennego i brunatnego. Wskazał w nim, że:

- prowadzone są nieformalne negocjacje z Komisją Europejską dotyczące m.in. zasięgu geograficznego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji⁹³ w Polsce
- rozwijanie wydobycia węgla będzie wiązać się ze stwierdzeniem przez KE prowadzenia działań rekarbonizacyjnych i tym samym niewypełniania warunków dostępu do środków FST,
- zagrożenie wyłączenia całych podregionów, a nie tylko obszarów gmin, w których rozwijane jest wydobycie może oznaczać utratę nawet całości środków dla danego województwa.

(akta kontroli str. 2689 - 2690)

W piśmie do NIK z 14 lutego 2023 r. SC wskazała, że „...otrzymany w dniu 26 lutego 2021 r. projekt porozumienia w sprawie zwrotu kosztów wstrzymania likwidacji był

⁹¹ Pismo DKA.II.092.13.2022 IK: 809387 z 27 lutego 2023 r. podpisane przez Zbigniewa Kłodę Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu w MAP.

⁹² DSR-IX.6800.1.2021.MK.

⁹³ Dalej FST.

wyjątkowym przykładem arogancji negocjacyjnej (...) nigdy wcześniej ten temat nie był podnoszony, a zgoda MAP na czasowe wstrzymanie likwidacji na czas przeprowadzenia due diligence nie była obwarowana żadnymi wstępnymi warunkami. W przesłanym projekcie porozumienia, wprowadzono jednak zapis mówiący o konieczności zapłaty przez Silesian Coal prawie 30 mln zł, która to kwota rzekomo stanowiła koszty wstrzymania likwidacji od 22 września do 31 grudnia 2020 r., czego potwierdzeniem miał być załącznik z wyliczeniami, którego ostatecznie nie otrzymaliśmy". (...) Silesian Coal podjęła dalsze rozmowy w tej sprawie, które ostatecznie skończyły się fiaskiem w wyniku zerwania rozmów przez SRK."

SC wyraziła pogląd, że: „Cechą charakterystyczną całej korespondencji kierowanej przez Silesian Coal, lub jej akcjonariuszy do Prezesa Rady Ministrów, Wicepremierów, Ministrów, był absolutny brak odpowiedzi na nasze pisma."

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Proces likwidacji KWK "Krupiński" uległ przedłużeniu o 2,5 roku m.in. w wyniku dwukrotnego spowolnienia (polegającego na zatrzymaniu realizacji tylko niektórych działań likwidacyjnych) i jednokrotnego wstrzymania likwidacji – w tym na skutek dwóch decyzji Sekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych podjętych bez podstawy prawnej i bez zagwarantowania pokrycia przez potencjalnych inwestorów zwiększenia kosztów likwidacji z tego tytułu. NIK nie zgadza się z argumentem przedstawionym w wyjaśnieniach, że kompetencje ministra właściwego ds. gospodarki złożami kopalni polegające na zatwierdzaniu programów likwidacji kopalń upoważniają ministra do podejmowania decyzji o wstrzymywaniu (także częściowym) przez SRK działań likwidacyjnych lub o ich wznawianiu bowiem są to kompetencje Zarządu SRK. Zgodnie bowiem z art. 375¹ ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych⁹⁴ walne zgromadzenie akcjonariuszy i rada nadzorcza spółki nie mogą wydawać zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. W tej kwestii NIK podziela argument MAP zawarty w wyjaśnieniach MAP dotyczących decyzji o likwidacji, w którym wskazano, że zgodnie z ksh minister nie może wpływać na czynności zwykłego zarządu (zob. p. 1.5 niniejszego wystąpienia Pismo DJA II 092.013.2022 IK 798838 z 17 lutego 2023 r.).
2. Koszty likwidacji KWK "Krupiński" finansowane ze środków publicznych wzrosną o co najmniej 28 mln zł⁹⁵ ze względu na wstrzymanie działań likwidacyjnych w okresie od 17 października 2020 r. do 26 kwietnia 2021 r. w celu umożliwienia potencjalnym inwestorom przeprowadzenia badania due diligence. Decyzję o wstrzymaniu likwidacji podjęto bez zagwarantowania pokrycia przez tych inwestorów kosztów utrzymania kopalni w okresie wstrzymania prac likwidacyjnych. W wyjaśnieniach nie wskazano dlaczego decyzja o wstrzymaniu działań likwidacyjnych w celu przeprowadzenia badań kopalni przez potencjalnych inwestorów nie została poprzedzona ich wiążącym zobowiązaniem do pokrycia kosztów utrzymania infrastruktury likwidowanej kopalni w tym okresie. NIK nie podziela argumentacji byłego Sekretarza Stanu w MAP, że nie było możliwe zobowiązanie potencjalnego inwestora do zagwarantowania pokrycia kosztów wstrzymania likwidacji. Przed decyzją z dnia 15 września 2019 r. o wstrzymaniu likwidacji do końca 2020 r. nie dokonano nawet oszacowania kosztów jakie zostaną poniesione w tym okresie.

⁹⁴ Dz. U. z 2022 r., poz. 1467, zwana dalej: ksh.

⁹⁵ Kwota wskazana przez Zarząd SRK.

Dodatkowo wskazać należy, że współpracy z potencjalnymi inwestorami nie podjęto kiedy jeszcze KWK "Krupiński" funkcjonowała w strukturach JSW, mimo starań podejmowanych od 2013 r. Ryzyko niepowodzenia transakcji było w 2021 r. wysokie (w ocenie NIK) ze względu na konieczność zwrotu przez potencjalnego inwestora środków publicznych przeznaczanych na likwidację KWK "Krupiński" od kwietnia 2017 r.

3. Minister Energii i Minister Aktywów Państwowych akceptowali roczne plany likwidacji i sprawozdania SRK z likwidacji obejmujące finansowanie w okresach wstrzymania działań likwidacyjnych przez SRK, pomimo że rozporządzenie Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym⁹⁶ nie przewiduje finansowania SRK w okresie wstrzymania likwidacji.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia działania Ministra Energii, a także Ministra Aktywów Państwowych dotyczące likwidacji KWK "Krupiński" prowadzonej przez SRK. Minister Energii i Minister Aktywów Państwowych akceptowali roczne plany likwidacji i sprawozdania z likwidacji obejmujące finansowanie SRK w okresach wstrzymania likwidacji mimo braku podstaw prawnych do zapewnienia finansowania w tych okresach. Decyzje Sekretarza Stanu w ME i MAP o wstrzymaniu (także częściowym) likwidacji przyczyniły się do kolejnego przesunięcia terminu zakończenia likwidacji oraz wzrostu jej kosztów (zob. p.2.5. niniejszego wystąpienia).

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Należy zaniechać praktyki wydawania przez członków kierownictwa Ministerstwa wiążących decyzji Zarządowi SRK dotyczących czynności zwykłego zarządu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

⁹⁶ Dz. U z 2017 r. poz. 684.

Warszawa, dnia 19 maja 2023 r.

Prezes
Najwyższa Izba Kontroli
Marian Banaś

/-/

.....

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

p.o. Dyrektora
Maciej Maciejewski

.....

podpis

